

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

Bakalářská práce

Právo věci v římském právu

Michal Kubeš

Plzeň 2022

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Název oboru: Veřejná správa

Katedra právních dějin

Bakalářská práce

Právo věcí v římském právu

Zpracoval: Michal Kubeš

Vedoucí bakalářské práce: doc. JUDr. Miroslav Černý, Ph.D.

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michal KUBEŠ, DiS.**
Osobní číslo: **R19B0076P**
Studijní program: **B6804 Právní specializace**
Studijní obor: **Veřejná správa**
Téma práce: **Právo věci v římském právu**
Zadávací katedra: **Katedra právních dějin**

Zásady pro vypracování

Úvod

Časové zařazení (historický kontext)

Seznámení s problematikou

Rozdělení římského práva

Právo věci

Vysvětlení pojmu

Druhy věcných práv

Právní předpisy

Římské právo a platné právo – jejich vzájemná provázanost

Promítnutí římskoprávní nauky do platného práva

Závěr

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Literatura

Římské právo – Jaromír Kincl, Valentin Urfus, Michal Skřejpek
Římské soukromé právo (systéma a instituce) – Michal Skřejpek
Texty ke studiu římského práva soukromého – Petr Dostálík
Rukověť k dějinám římského práva a jeho institucí – Stanislav Balík, Stanislav Balík ml.
Praktikum z římského práva – Kamila Bubelová, Petr Dostálík
Encyklopedie římského práva – Milan Bartošek
Dějiny římského práva ve třech fázích jeho vývoje – Milan Bartošek
Action Negatoria = K dějinám zápurčí žaloby – Miroslav Boháček
An introduction to Roman Law – Barry Nicholas
The Digest of Justinian vol. 1, 2 – Alan Watson

Internetové zdroje

<https://wiki.iurium.cz/> - Kincl, Skřejpek, Urfus,
<http://www.ius-wiki.eu/>
<https://theses.cz/> – Juraj Valach

Vedoucí bakalářské práce: **Doc. JUDr. Miroslav Černý, Ph.D.**
Katedra právních dějin

Datum zadání bakalářské práce: **5. února 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 1. října 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Právo věcí v římském právu“ zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni dne:

Michal Kubeš

Poděkování

Úvodem mé bakalářské práce bych rád poděkoval doc. JUDr. Miroslavu Černému Ph.D., JU.D. za rady, připomínky a konzultace, které mi během psaní bakalářské práce poskytl. Rád bych také poděkoval paní Bc. Janě Hájkové za poskytnutí veškerých informací spojených s bakalářskou prací. Velké díky patří i mé rodině, která mi je oporou během celého studia.

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá právem věcí v římském právu. Primárně se věnuje rozdělení věcí podle významných římských právníků. Nechybí ani historický kontext antického Říma, nebo stručné rozdělení věcných práv. Podstatnou kapitolou je také srovnání a promítnutí římskoprávní nauky do platného českého práva. Hlavní smyslem této práce je poskytnutí smysluplného obrazu práva věcí v římském právu a následné zhodnocení problematiky.

Abstract

This bachelor thesis deals with the law of things in Roman law. The main topic is division of things according to important Roman lawyers. There is also a historical content of ancient Rome or brief division of rights in rem. Comparison and projection of Roman law into valid Czech law is also an important chapter. The main idea of this work is to provide a meaningful picture of the law of thing in Roman law and subsequent evaluation.

Klíčová slova

historický kontext antického Říma, římské právo, právo věcí, věcná práva, nový občanský zákoník

Keywords

historical content of ancient Roma, Roman law, law of things, rights in rem, the new civil code

Obsah

Úvod	1
1. Historický kontext starověkého Říma.....	3
1.1 Doba královská.....	3
1.1.1 Stěžejní orgány římského státu v době království.....	4
1.2 Období republiky.....	5
1.2.1 Stěžejní orgány římského státu v dobách republiky.....	6
1.3 Řím v dobách císařských.....	9
1.3.1 Stěžejní orgány římského státu za principátu.....	10
1.3.2 Stěžejní orgány římského státu za dominátu.....	12
2. Právo věcí v římském právu	14
2.1 Drobná charakteristika věcných práv a jejich druhy.....	14
2.2 Pojem věci.....	15
2.3 Rozdělení věcí – Gaius	16
2.3.1 Věci práva božského.....	16
2.3.2 Věci práva lidského; veřejné a soukromé věci	17
2.3.3 Věci tělesné a věci netělesné	18
2.3.4 Věci mancipační a nemancipační.....	19
2.4 Věci v soukromoprávním obchodu vyloučené a nevyloučené	20
2.5 Movité a nemovité věci.....	20
2.6 Další dělení věcí.....	21
2.7 Rozdělení věcí – císař Iustinianus	23
3. Věcná práva – vlastnictví	25
3.1 Druhy vlastnictví	26
3.2 Nabývání vlastnického práva	27
3.2.1 Originární způsoby	28
3.2.2 Derivatívni způsoby.....	32
3.2.3 Mancipatio – pojetí podle Otakara Sommera.....	33
3.2.4 In iure cessio – pojetí podle Otakara Sommera.....	33
3.3 Spoluvlastnictví.....	34
3.4 Zánik vlastnictví	34
4. Další věcná práva	35
4.1 Držba.....	35

4.2 Věcná práva k věci cizí	37
4.2.1 <i>Servitutes</i>	37
4.2.2 <i>Superficies</i>	38
4.2.3 <i>Emphyteusis</i>	38
4.2.4 Zástava.....	39
5. Promítnutí římskoprávní úpravy věcí do platného práva ČR	40
5.1 Všeobecná ustanovení o věcech dle NOZ, srovnání úpravy	40
5.2 Rozdělení věcí podle NOZ, srovnání úpravy	42
5.2.1 Věci hmotné a nehmotné	42
5.2.2 Ovladatelné přírodní síly	42
5.2.3 Movité a nemovité věci	43
5.2.4 Zastupitelná věc.....	43
5.2.5 Zuživatelná věc.....	44
5.2.6 Hromadná věc.....	44
5.2.7 Další pojmy zcela nové oproti římské úpravě	44
5.3 Součást věci podle NOZ, srovnání úpravy	44
5.4 Příslušenství věci podle NOZ	45
Závěr	46
Summary	48
Seznam literatury a použitých zdrojů	49
Seznam použitých zkratk a vysvětlivky	51

Úvod

Téma bakalářské práce nese název Právo věcí v římském právu. Římské právo má velmi významnou roli v poznání práva z historického hlediska. Jedná se o ucelený systém práva, vyvinutý ve starověkém Římě. S postupem času se římské právo rozšiřuje po území celé římské říše. Psaná podoba římského práva vzniká pravděpodobně v polovině 5. století př. n. l. S postupem času dochází k dalším kodifikacím a vývoji jednotlivých odvětví. Například právní dualismus, rozdělující právo na veřejné a soukromé, je produktem římského práva. Tento systém postihuje široké spektrum právních vztahů a upravuje nespočet právních situací. Nechybí mu dynamika ani přesnost, a proto je římské právo velmi zajímavým odvětvím práva. Lze tedy konstatovat, že je římské právo důležité pro naši právní kulturu a stalo se její neoddělitelnou součástí. Právní historici z celého světa dodnes římské právo studují a není tomu jinak ani na právnických fakultách.

Smyslem této bakalářské práce je co nejlépe osvětlit dané téma a poskytnout tak ucelený a smysluplný soubor informací, který pojednává především o právu věcí, v již zmíněném římském právu. Protože je římské právo velmi komplexní a obsáhlé téma, pro snazší pochopení se úvodní kapitoly nevěnují striktně a pouze právu věcí. Zprvu je práce zaměřena na kapitoly, jež jsou nezbytné pro uvedení čtenáře do věcného a historického kontextu.

První kapitola se věnuje Římu a jeho jednotlivým vývojovým obdobím. Blíže popisuje historický kontext, tedy jednotlivé období římského státu ve vztahu k jeho orgánům a organizaci.

Další kapitola se soustředí na právo věcí. Pojednává tedy o tom, co vlastně právo věcí je a jak ho lze chápat. Tato kapitola je zároveň tématem celé práce, a proto rozsah odpovídá její důležitosti. Nejprve vysvětluje pojem věci a dále uvádí jednotlivá věcná práva. Následuje detailní rozdělení věcí od významných římských právníků. Srovnává úpravu pocházející ze druhého století našeho letopočtu, s úpravou vydanou císařem Iustinianem ve století šestém.

Třetí a čtvrtá kapitola se soustředí na věcná práva. I těm je potřeba věnovat pozornost, jelikož úzce souvisí s věcmi. Nejprve se třetí kapitola podrobněji zabývá vlastnictvím, jako nejdůležitějším věcným právem. Čtvrtá kapitola okrajově přibližuje všechna ostatní věcná práva, zde však pouze v omezeném rozsahu.

Závěrečná kapitola této práce je věnována otázce, do jaké míry je římské právo provázané s platným právem a jak se do něj římskoprávní nauka promítla. Není novinkou, že někteří právníci tehdejšího Říma v podstatě připravili ornou půdu pro moderní kontinentální právo. Jak moc ale římské právo ovlivnilo současný právní svět? Lze tedy opravdu tvrdit, že římské právo je základním kamenem moderního práva jako takového? Nejen na tyto otázky závěrečná kapitola poskytuje odpovědi. Pátá kapitola podrobně rozebírá aktuálně platnou právní úpravu věcí v ČR a srovnává ji s úpravou římskou.

Hlavním důvodem pro zvolení tohoto tématu je jeho poutavost a nadčasovost. Je naprosto fascinující, že civilizace, která zde byla o mnoho více než před tisíci lety, dokázala vytvořit tak propracovaný systém právní kultury, nad kterým se dodnes pozastavují právníci z celého světa. Doufám, že úsilí vynaložené na zpracování tohoto tématu bude přínosné nejen mně, ale i potenciálním čtenářům.

Práce je psána jako odborný text, členěný do kapitol. Kapitoly jsou dále členěny na podkapitoly. Vzhledem k zaměření není práce rozdělena na teoretickou a praktickou část, ale krok po kroku pracuje s podrobným vysvětlením jednotlivých dílčích témat. Odbornými zdroji jsou právnícké učebnice, encyklopedie římského práva, překlady originálních znění římských právních předpisů, zákony a další internetové zdroje.

1. Historický kontext starověkého Říma

Chceme-li se dostat až na samý počátek Říma, je nezbytné přesunout naši pozornost do velmi temných dob. Typickým znakem takto vzdálené historie je fakt, že prameny, které o ni pojednávají, nejsou příliš spolehlivé. Lze tedy toto období přirovnat krajině, která je utopena v mlze a jen některé informace jsou pro nás jasnější.¹

Někdy v polovině 8. století př. n. l. vznikají v pahorcích pozdějšího Říma první jednoduché latinské a latinsko-sabinské vesničky. Název *Roma* je etruského původu a dle následného bádání je pravděpodobné, že původními zakladateli Říma jako města jsou právě Etruskové. Řím je svou pozicí na důležité obchodní cestě, především kvůli dopravě soli. Půda je však nepříliš pohostinná, a proto je rozvinuté především pastevectví. Většinu území Itálie v tomto období ovládají různé italské kmeny jako Umbrové, Sabinové, Oskové a především Latinové. Severně odtud se rozšiřuje moc Etrusků, jižně zase sílí řeckí bohatí přistěhovalci. Řím je oproti těmto oblastem ve vývojovém skluzu a pod značným tlakem ze všech stran. Dalo by se ale říct, že tato skutečnost Římu vlastně prospívá, jelikož se jedná o velkou stimulaci.²

1.1 Doba královská

Zde se dostáváme na samotný počátek dějin římského národa, tedy vznik Říma jako státu. Toto období odpovídá pravděpodobně průběhu 6. století před naším letopočtem. Přívlastek královské doby je odvozen od faktu, že hlavní představitelé tehdejší společnosti byli označováni latinským slovem *reges* neboli králové.³ Prvními králem je Romulus⁴, dále pak Numa Pompilius a několik dalších.⁵

Tato vývojová fáze je typická tím, že vychází pouze z římské národní tradice, zachycené o několik set let déle římskými či řeckými historiky. Z toho vyplývá především to, že římská tradice sice obsahuje větší množství informací, avšak jejich věrohodnost v mnohých případech zaostává. Jedná se bujarou směs legend či bájí, pověstí a jiných příběhů. Je tedy nezbytné přistupovat ke zdrojům s jistou rezervou.⁶

---

¹ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*. Praha: C.H. Beck, 1995. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-031-1., str. 1

² BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*. Praha: Academia, 1988., str.18

³ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 1

Srov. BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny evropských zemí a USA: (stručný nástin)*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, ISBN 978-80-7380-273-8, str. 47

⁴ BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*. Praha: Academia, 1988., str.20

⁵ Tullus Hostilius, Ancus Marcius, Tarquinius Priscus, Servius Tullius a Tarquinius Superbus – Tamtéž

⁶ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str.1

Království svým zřízením odpovídá rodové společnosti, která se postupem času přetvořila ve společnost třídní. Do 7. století př. n. l. se jedná o čistě rodovou společnost. Naprosto základním článkem takové společnosti je rod, v latinském jazyce označovaný jako *gens*. V čele rodu stojí rodové shromáždění, jehož členové jsou označováni jako *gentiles*. Nejvýše postaveným je rodový stařešina, nazývaný jako *princeps gentis*. Jeho úkolem je vést shromáždění a následně vydávat jeho usnesení. Příslušnost jednotlivce k danému rodu pak určuje jeho postavení v soukromém i veřejném životě.⁷

Rod v tomto zřízení chápeme jako kolektivní subjekt, způsobilý například k držbě nemovitého majetku. Podle rodu se také rozděluje nejstarší římská armáda. Podle tradice se rody seskupují do tzv. kurií, kdy 10 rodů odpovídá právě jedné kurii. Smyslem vzniku je plnění politických, vojenských, či náboženských funkcí. Nejvyšším hodnostářem kurie je *curio* a jeho činnost spočívá v řízení a reprezentaci kurie. Deset kurií pak tvoří tzv. kmen, latinsky označovaný jako *tribus*. Tyto kmeny jsou podle tradice tři a dohromady utváří *populus Romanus* neboli národ římský. Jak již vychází z výše zmíněného, organizace společnosti není zcela přirozená, ale máme zde fakta, která svědčí o umělém zásahu. Na kurie lze pohlížet nejen z personálního pohledu, protože původně se používalo toto označení i z hlediska územního.⁸

Králové byli někdy na konci 5. století př. n. l. vyhnáni z Říma a následně byla zřízena republika.⁹

1.1.1 Stěžejní orgány římského státu v době království

Královská doba je typická přesně třemi orgány. Konkrétně se jedná o kurijní shromáždění, senát a krále. Jak napovídá název, kurijní shromáždění se organizuje na základě kurií. Připadá mu několik následujících pravomocí. První z nich je například přijímání svéprávného občana do cizího rodu, latinsky označované jako *arrogatio*. Dále pak přijímání neřímských rodin do kurií a patriciátu, nebo do kurií a plebity. V neposlední řadě patří mezi pravomoci také volba krále, či udělování nejvyšší vládní moci zákonem.¹⁰

---

⁷ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 9

Srov. BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*. Praha: Academia, 1988, str. 20

⁸ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 2

Srov. BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*. Praha: Academia, 1988, str. 20

⁹ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 9

BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny evropských zemí a USA: (stručný nástin)*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-273-8

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 2

¹⁰ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 10

Dalším orgánem je senát, který vzniká z původní rady rodových stařešinů. Jedná se o orgán, který plní poradní funkci pro krále. V jeho dikci jsou například vojenské záležitosti, zahraniční věci, náboženské otázky, správa státní pokladny, potvrzování volby krále a další.¹¹

Posledním důležitým orgánem je král, původně označovaný jako *rex*. Tento orgán je zpravidla volen. I zde nacházíme několik pravomocí. Těmi nejdůležitějšími jsou: správa, soudnictví, péče o kult, dále také vrchní velení armádě a se souhlasem senátu možnost vypovídat válku či uzavírat mír. Další pravomoci krále jsou správa státní pokladny, či rozdělování dobytých území.¹²

1.2 Období republiky

Ve 4. století př. n. l. se Řím dostává do prudkého rozmachu ze všech hledisek.¹³ Zcela zásadní etapou tohoto období jsou společenské reformy, které snižují význam rodů a pokrevních svazků. Zanikají tedy staré instituce a vzniká nová organizace, která je založená na majetkových a územních principech. Za představitele nového dělení je označován šestý římský král Servius Tullius. Podle moderních historiků se tato legenda nezakládá na pravdě, nicméně rozdělení obyvatelstva podle velikosti majetku a vytvoření zvláštních územních obvodů je racionální jádro, které legenda přiznává pouze jedinému vladaři, a to právě Serviu Tulliovi. Reformy, které Servius vydává, jsou vytvořeny v delším časovém období. Nejdůležitějším článkem jeho reform je skutečnost, že dochází k vytvoření dvou nových typů lidového shromáždění. Následkem je utlačení starého kurijního shromáždění. Na místo něj je vytvořeno shromáždění centurijní a shromáždění tributní.¹⁴

Období republiky odpovídá době, kdy je výroba založená na klasické formě otrokářství. Typickým znakem jsou třídní boje, které probíhají mezi otrokáři na jedné straně a vykořisťovanými na straně druhé. Dále je toto období typické politickými krizemi uvnitř státu, uvnitř vykořisťovatelské třídy a mohutnou expanzí římského státu až za hranice Itálie.¹⁵

Podle reformy Servia Tullia je obyvatelstvo (patricijové i plebejové) rozděleno do šesti majetkových tříd. Každé majetkové třídě je pak přidělen určitý počet centurií, tedy hlasovacích

---

¹¹ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 11
Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 2

¹² Tamtéž

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 2-3

¹³ BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*. Praha: Academia, 1988., str.20

¹⁴ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 4

HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*,

4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 23-25

¹⁵ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 10

jednotek. Nezáleží však na počtu osob třídy, ve skutečnosti dostávají ty nejmajetnější třídy nejvyšší počet centurií i přes fakt, že mají nejméně členů.¹⁶

Neopomenutelnou zajímavostí je spor mezi příslušníky původní rodové organizace – patricií a lidmi postavenými vně této organizace – plebeji. Tento zápas pak vede k tomu, že plebejové nabývají práva volit na svou ochranu speciální úředníky – plebejské tribuny. Dochází k uznání závaznosti usnesení plebejských shromáždění i pro příslušníky patricie. Plebejové také dosahují přístupu k úřadům a ke kodifikaci obyčejového práva.¹⁷

1.2.1 Stěžejní orgány římského státu v dobách republiky

Římský stát je v tomto období svými obyvateli označován jako věc veřejná neboli *res publica*. Aparát ústředních orgánů veřejné moci je tvořen lidovými shromážděními, senátem a úřady.¹⁸

Výše zmíněné třídy se dále vnitřně dělí na nižší jednotky, které označujeme jako setniny (*centuriae*). Ty plní vojenskou, politickou či daňovou funkci. Setnin bychom napočítali celých 193, ale nadpoloviční většina v počtu 98 připadá jezdcům a první majetkové třídě. Taková situace dokonale zabezpečuje diktaturu nejbohatších vrstev.¹⁹

Dalším dělením, je rozdělení obyvatelstva podle územního principu. Každý obyvatel připadá do jednoho obvodu, jinak zvaného *tribus*. Původně čtyři obvody pro Řím samotný a dalších šestnáct obvodů pro venkov. Počet obvodů se však s postupem času mění.²⁰

Nyní se dostáváme k samotným lidovým shromážděním. Prvním na řadě je shromáždění kurijní. Opět v tomto případě dochází k organizaci podle principu rodově-příbuzenského, tedy podle rodů a kurijí. Kurijní shromáždění však v tomto historickém období nemá téměř žádný politický význam. Na určitou dobu bylo jeho pravomocí formální udělování nejvyšší moci magistrátům, ale i tato pravomoc je s časem postoupena jiným orgánům. Důležitějším orgánem je shromáždění setninové. To je organizováno podle principu majetkového. Mezi jeho pravomocí můžeme zařadit pravomoc volební – volba konzulů, praetorů, cenzorů a jiných vyšších úředníků. Dále pravomoc soudní – realizuje odvolací řízení v případě, kdy se k lidu

---

¹⁶ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 5

¹⁷ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 12

¹⁸ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 11

¹⁹ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 5
Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*, 4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str.27

²⁰ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 12

Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*, 4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 26-27

odvolal občan odsouzený k těžkému fyzickému trestu, nebo k smrti. Nakonec se dostáváme k pravomoci zákonodárné. Nejprve setninová shromáždění rozhodují sama o všech otázkách, ale s časem přechází značná část zákonodárné moci na shromáždění tributní. Tento typ shromáždění je organizován podle územního principu. Do jeho pravomocí patří pravomoc volební – volba nižších úředníků, pravomoc soudní a do jisté míry také pravomoc zákonodárná. Posledním typem lidového shromáždění je tzv. shromáždění plebejské. Jedná se o shromáždění plebejského obyvatelstva a mezi jeho kompetence můžeme zařadit opět pravomoc volební, soudní a v neposlední řadě pravomoc zákonodárnou. Zákonodárná moc plebejců je rozšířena již zmíněným zákonem *lex Hortensia*.²¹

Kuriijní shromáždění je s postupem času naprosto vyřazeno a utlačeno nově vznikajícími lidovými shromážděními. Zcela zásadní změnou v římské společnosti je i fakt, že koncem 6. století př. n. l. dochází k zániku královské moci. Na místo králů nastupuje lidem volená dvojice nejvyšších úředníků – konzulů. Dostupné zdroje uvádí, že roku 510 př.n.l. je vyhnán poslední král Tarquinius Superbus a ještě téhož roku dosazení konsulové. Zde se zdroje poněkud rozcházejí ve faktech, nicméně dochované záznamy dokazují, že po vyhnání králů v čele státu stáli dva úředníci.²²

Obecně můžeme rozdělit úředníky na tzv. vyšší a nižší. Vyšší úředníky označujeme jako *maiores* a nižší pak jako *minores*.²³ Oni úředníci se původně nejmenují konzulové, ale vrchní prétoři. Jejich název vyplývá z jejich původních pravomocí, tedy od faktu, že velí armádě. Vrchní úředníci jsou voleni lidovým shromážděním a jejich výkon úřadu je časově omezen, zpravidla na délku jednoho roku. Výkon této funkce je bezplatný, jelikož tato funkce je považována jako *pocta*. Je zde i několik dalších principů, které se uplatňují při dosazování těchto úředníků. Vedle zmíněného principu volitelnosti, dočasnosti a bezplatnosti, se uplatňuje princip kolegiality. Tím rozumíme, že na post bylo dosazováno několik kandidátů. Zmíněné principy do určité míry omezovaly imperium, tedy rozkazovací a zakazovací moc.²⁴

---

²¹ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 12-13

Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*, 4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 25-45

²² KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 7

²³ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-334-6., str. 14

Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*, 4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 36-43

²⁴ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 7

HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*, 4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 36-43

Vedle uvedených magistratur s imperiem, tedy magistratur vyšších, existuje za republiky celá řada magistratur nižších. Jak napovídá přívlastek, nižší magistratury mají značně omezené pravomoci. Nositelé tak disponují nižší nařizovací pravomocí, označované jako *potestas*. Volba nižších úředníků probíhá prostřednictvím lidových shromáždění, přesněji shromážděním tributním. Co se principů týče, i zde se uplatňuje princip dočasnosti, kolegiality a bezplatnosti. Příkladem nižších magistrátů je tzv. *kvestor*. Jeho původ je znám již z doby královské, kdy bylo jejich úkolem stíhat hrdelní zločiny. Od počátku 5. století pak dva kvestoři spravují státní pokladnu. V tomto období vzniká další pár kvestorů, jejichž úkolem je provázet konzuly do války, vést polní pokladnu a rozprodávat kořist. Vzhledem k rostoucím úkolům, spojeným se správou Itálie, počet kvestorů značně vzrůstá. Dalším úřadem, který stojí za zmínku, je úřad tzv. kurulských *aedilů*. Spolu s *aedily* plebejskými, tvoří kolegium, jehož cílem je dozor nad pořádkem v ulicích a na tržištích. Kurulští *aedilové* disponují soudní pravomocí v tržních věcech. Náleží jim tedy právo užívat speciální soudcovské křeslo, označované jako *sella curulis*. Kurulští *aedilové* jsou do své funkce voleni prostřednictvím tributního shromáždění a plebejští *aedilové* pak shromážděním plebejským neboli *concilia plebis*. Funkce *aedila* se považuje jako druhý stupeň v politické kariéře římského občana. Po *aedilitě* následuje kandidatura na praeturu.²⁵

Velmi důležitým orgánem za dob republikánského Říma je bezesporu senát. Ústava uznává senát jako poradní orgán konzulů a s vývojem času se stává nejvyšším a rozhodujícím činitelem v Římě. Nejprve jsou senátoři v počtu 300 členů, v různých etapách historie se jejich počet mění. Senátoři jsou do své funkce jmenováni původně králem, později konzuly a nakonec cenzory.²⁶

Ten, jehož jméno konzulové či cenzoři zapsali do senátorského seznamu, doživotně získává postavení senátora. Původně jsou do tohoto seznamu zapisováni pouze patricijové, ale po vydání Oviniova zákona – *lex Ovinia* připadá právo řádné účasti i plebejům.²⁷

Nepsaná republikánská ústava uznává senát jako pomocný orgán vedlejší. Má fungovat podobně jako za doby králů. Realita ovšem krystalizuje poněkud odlišně. Senát s postupem času vede správu státních financí, dále vede všechna zahraničně-politická jednání a provádí

---

²⁵ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 10
Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*,
4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 36-43

²⁶ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 17-18
Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*,
4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 44-46

²⁷ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 11

kontrolu nad hospodařením se státním majetkem. Pod jeho mocí je také armáda a velký vliv má i na organizaci a správu provincií. Navíc sbor senátorů představuje stabilní útvar, vedle kterého působí každoročně jinak obsazené magistratury a také pasivní, často zkorumpované lidové shromáždění. Dostáváme se tedy k tomu, že i když usnesení senátu nemají sílu zákona, ani nedisponuje senát mocí výkonnou, postupně se na něm komicie i magistratury stávají závislé. A to například z toho důvodu, že senát disponuje státním majetkem a hmotnými prostředky, které jsou nezbytné pro naplňování záměrů magistrátů.²⁸

Politický vliv senátu v republikánských poměrech roste velmi rychle. Římané dokonce staví ve svém názvu senát před nositele suverenity. Známa zkratka S.P.Q.R. nese význam: *Senatus PopulusQue Romanus*. Počet senátorů za dob republiky je 300 členů a není pro ně stanovena věková hranice. Členem může být tzv. každý nejlepší, podle latinského výrazu *optimus quisque*. V tomto časovém úseku, tedy za dob republiky, sehrává senát důsledně konzervativní, lze přímo říci reakční úlohu. Senát lze označit za orgán patricijsko-plebejské aristokracie a na konci období republiky jako orgán otrokářské nobility.²⁹

1.3 Řím v dobách císařských

Od 2. století př. n. l. eskalují hospodářské a politické problémy na území Říma v takovém rozsahu, že dochází k četným nepokojům a občanským válkám. Důsledky těchto událostí způsobují rozpad republikánského zřízení a nastolení monarchie. Postupně vychází na povrch, že vlády vzniklé původně městským státem, nedokáží dostatečně uspokojovat potřeby tak rozlehlé říše. A to především proto, že jejich prioritou je Itálie a ostatní teritoria staví do pozice téměř bezprávných partnerů.³⁰

Dochází k absolutnímu selhání systému provinční správy, původně vytvořeným senátem na soustavě prokonsulů a propraetorů a jim podřízeným úředníkům. Vzhledem k chamtivosti a hrabivosti provinčních správců, vzniká mnoho zmatků a nepořádků, které nakonec prohlubují majetkové i společenské rozdíly a vedou ke vzniku provinční aristokracie.³¹

---

²⁸ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 11
Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*,
4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 44-46

²⁹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 17-18
Srov. BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*, str.30-43

³⁰ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 22-23
Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*,
4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 46-53

³¹ Tamtéž

Krise a rozpory svíjí také Itálii. Protože zaniká svobodné drobné rolnictvo, dochází k podlomení základům organizace lidové armády. Následně za dob vojevůdce Maria, na přelomu 2. a 1. století př. n. l., se začíná utvářet armáda námezdní. Ta je tvořena především žoldněři a velmi rychle se stává nástrojem ambiciózních politiků, kteří ji využívají k prosazení svých záměrů. Mezi ně můžeme zařadit například L. Cornelia Sulla, I. Caesara, G. Pompeie, a nakonec Oktávia Augusta.³²

Dalším velmi vážným problémem Itálie jsou války, vedené proti neplnoprávným obyvatelům ostrova, kteří chtějí získat římské občanství a dále také války, vedené mezi Caesarem a Pompeiem, či Oktaviána s Antoniem. V podstatě se dá říct, že kdo nepadl v důsledku sullových proskripcí, padl na frontách v Galii a Germanii, na východě ve válkách proti Parthům a jinde. Itálie tedy zažívá obrovský úpadek jak politický, intelektuální, tak i morální. Z hlediska náboženství upadá i víra ve stará národní božstva. Naopak se ve velkém holduje velmi výstředním kultům, dochází k šíření stoických idejí a dochází k rozkladu římské patriarchální rodiny. Filozofové a moralisté jsou ve své snaze poukázat na mravní úpadek neúspěšní.³³

Na takto až tristní situaci reagují Římané snahou o vytvoření dlouhodobé až trvalé diktatury. Jediným úspěšným je však až v posledních dekadách letopočtu Oktavián. Ten, poučen zkušenostmi jeho adoptivního otce Gaia Julia Caesara, dbá ukázkově na tradiční formy vlády.³⁴

1.3.1 Stěžejní orgány římského státu za principátu

Jak napovídá název samotný, v čele státu za období principátu stojí *princeps* neboli císař. Původně tento název označoval prvního senátora, avšak nyní se jedná o monarchu, který má pravomoci republikánských orgánů. Instrukce, pocházející ze starého republikánského zřízení, jsou vytlačovány do ústraní a přicházejí o svůj význam. Nyní je řeč především o lidových shromážděních či senátu.³⁵

---

³² KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 22-23
Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*,
4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 46-53

³³ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 22-23
Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*,
4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 46-53

³⁴ Tamtéž

³⁵ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 17
Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 22-32

Města a jednotlivá území získávají poměrně velkou autonomii. Římská říše dosahuje ve 2. století největšího hospodářského i kulturního rozmachu a s tím spojené největší územní rozlohy.³⁶

Císařové budují nový systém institucí, jenž jim má být nápomocen při spravování a ovládání obrovského území římského státu. Úředníci jsou jmenováni a dosazováni přímo císařem, a to podle jeho vlastního uvážení. Princip volby užívaný za republiky je nyní zrušen. Úředníkem se může stát svobodný občan, případně propuštěnec, tedy bývalý otrok.³⁷

Úřady vzniklé za republikánského zřízení mají za principátu následující podobu. Do magistratur jsou úředníci voleni senátem na doporučení císaře. Kromě úřadu praetora se jedná o čestnou funkci. Senát přebírá úlohu lidových shromáždění a podléhá kontrole císaře. Do jeho pravomocí patří například trestní soudní pravomoc. Lidová shromáždění přestávají být svolávána za vlády druhého císaře Tiberia.³⁸

Nyní přichází na řadu již zmíněné úřady císařské. Za výkon jsou úředníci odpovědni císaři, stejně tak jako jsou císařem dosazováni. Jedná se především o profesionální úředníky, kteří za svou činnost dostávají odpovídající plat. Nejvýše postavení císařští úředníci se označují jako *praefecti*. Takových úředníků je celá řada, nicméně mezi ty nejvýznamnější lze zařadit například *praefectus praetorio*. Jedná se původně o jednoho, později o dva velitele císařské gardy a vojenských jednotek v Itálii.³⁹ Koncem období principátu pak zastupuje císaře při výkonu jeho soudních pravomocí.

Dalším důležitým úředníkem s titulem *praefecti* je velitel požárních a nočních policejních jednotek, označovaný jako *praefectus vigilium*, nebo *praefectus Aegypti*, jehož úkolem je správa Egypta. Za nižší úředníky, spadající pod dikci císaře, označujeme tzv. *procuratores*. Jedná se především o správce provincií, finanční úředníky, vojenské velitele či správní úředníky. Nejnižším stupněm císařských úředníků jsou *curatores*. Jejich úkolem je například správa vodovodů, budov atp. Vedle uvedených úředníků existují také dvorské úřady. Jedná se v podstatě o jakási ministerstva, která jsou nápomocná císaři jako hlavě státu. Každý

---

³⁶ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 19

Srov. BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*, str. 30-40

³⁷ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 17

Srov. HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*,

4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910., str. 46-53

³⁸ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 19

Srov. BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*, str. 30-40

³⁹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 20

Srov. BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*, str. 30-40

úřad zastává právě určité pravomoci, které jsou mu svěřeny. Dvorských úřadů je zhruba dvacet, zde je několik příkladů:

- a) *ab actis* – zhotovování úředních listin,
- b) *a libellis* – funguje jako právní poradce císaře,
- c) *ab epistulis* – správa císařovi korespondence,
- d) *a rationibus* – vykonává správce státní pokladny.⁴⁰

1.3.2 Stěžejní orgány římského státu za dominátu

V období dominátu je i nadále hlavou státu císař, nyní označovaný jako pán a bůh, v latinském jazyce *dominus et deus* – odtud pochází název dominát. Císař má stále absolutní a neomezenou moc. Třídně je jeho moc opřena o otrokářskou aristokracii, z ideologického hlediska nejprve o pohanské bohy a od 4. století n.l. o křesťanské náboženství. Mocensky se opírá o armádu a velmi rozvětvený úřednický aparát.⁴¹

Z teoretického hlediska je císařská hodnost dědičná. Císaři náleží právo jmenovat si pomocníka, který má titul „Caesar“. Takový pomocník má pak po svém císaři převzít vládu. Ve skutečnosti však docházelo často k tomu, že o obsazení nového císaře rozhodlo vojsko. Orgány, známé z období republiky buď úplně zanikly, nebo zcela ztratily význam. Všechny záležitosti tak rozhoduje císař sám, nebo prostřednictvím svých úředníků.⁴²

Císařskými úřady je utvořen značně komplikovaný a poměrně nepřehledný byrokratický systém. V místní správě je systém rozdělen mezi následující funkce. Nejprve tzv. *praefecti praetorio*, jež stáli v čele čtyřech prefektur a jedná se o civilní úředníky. Dále *vicarii*, kteří stojí v čele diecézí. Nakonec správci provincií, označovaní jako *praeses* nebo *proconsules*.⁴³

---

⁴⁰ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. str. 20-21

⁴¹ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 18
Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 32-35

⁴² BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 17

⁴³ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 21

Ústřední správa římské říše je rozdělena mezi nejdůležitější dvorské úředníky:

- a) *magister officiorum* – přednosta všech dvorských úředníků, správce zbrojnic a mincoven a také velitel císařské gardy,
- b) *comes sacrarum largitionum* – úředník, jehož úkolem je správa státní pokladny,
- c) *comes rerum privatarum* – úředník, pověřený jako správce císařova vlastního majetku,
- d) *praepositus sacri cubuculi* – náčelník osobního císařova služebnictva,
- e) *quaestor sacri palatii* – právní poradce císaře.⁴⁴

Roku 395 n.l. dochází k definitivnímu rozdělení Římské říše, na část východní a západní. Smyslem rozdělení říše je snaha o posílení ústřední moci a vlivem zmenšení území pak co největší kontrola obyvatelstva.⁴⁵

Obrázek č. 1 – Pozůstatek významné římské stavby (Romanum Forum)

Zdroj: https://en.wikipedia.org/wiki/Roman_Forum

---

⁴⁴ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 22

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 32-39

⁴⁵ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí.*, str. 18

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 32-35

2. Právo věcí v římském právu

Právo věcí a s ním spojená věcná práva, je samostatná a značně obsáhlá kapitola římského soukromého práva. Přesná definice věcných práv nikdy nebyla římskými právníky utvořena. To pro nás však není nic neobvyklého, jelikož si římsští právníci na definicích příliš nepotrpěli. Za věcná práva však lze označit takové vztahy jednoho subjektu k věci, u kterých existuje negativní povinnost ostatních subjektů do nich nezasahovat.⁴⁶

2.1 Drobná charakteristika věcných práv a jejich druhy

Chceme-li provést charakteristiku věcných práv, je nezbytné uvést jejich klíčové vlastnosti. Věcná práva jsou práva:

- a) absolutní – Působí *erga omnes*, tedy vůči všem a jsou chráněna proti neoprávněným zásahům cizích osob.
- b) přímá – Ten, kdo je způsobilý právo vykonávat, smí tak činit sám bez součinnosti jiného subjektu.
- c) typizovaná – Za věcná práva lze označit pouze takové vztahy, které jsou upravené právním řádem.⁴⁷

Obecně můžeme uvést tři druhy věcných práv. Současná literatura pracuje s následujícím rozdělením:

- A. vlastnictví neboli *dominium*,
- B. držba neboli *possessio*,
- C. věcná práva k věcem cizím neboli *iura in re aliena*.⁴⁸

Věcným právům se dále věnuje kapitola třetí, která se popisuje hlavně vlastnictví, jako nejdůležitější z věcných práv. Kapitola čtvrtá pak popisuje ostatní věcná práva.

---

⁴⁶ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 97

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 179
Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 82-85

⁴⁷ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 97

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 180

⁴⁸ Tamtéž

2.2 Pojem věci

Věc, latinsky *res*, lze označit jako pojem, který je v římském právu obecně chápán jako vymezitelná část reálně existujícího světa. Jedná se o objekt právních vztahů majetkové povahy a slouží k uspokojování potřeb lidí. Věcí však nemůže být svobodný člověk – *homo liber*, ani jeho části v případě, kdy dojde na oddělení.⁴⁹ Současná úprava tohoto pojmu na území české republiky je však poněkud odlišná. Věc definuje zákon č. 89/2012 Sb., konkrétně v ustanovení §489. Podle zmíněného paragrafu se věcí v právním smyslu rozumí vše, co je odlišné od osoby a slouží k potřebě lidí.⁵⁰

Jako samostatný předmět práv lze označit pouze takové těleso, které utváří jednotný celek. Za takový se pokládá:

- a) věc jednoduchá – samostatná a nesložená z více dílčích částí; tedy kámen, zvíře, strom atp.
- b) věc složitá – věc složená z více mechanicky spojených těles; tedy loď, stavení a jiné.⁵¹

Dále se dostáváme k existenci věcí souborných a hromadných.

Soubornou věcí rozumíme více samostatných, hmotně nespojených těles, která jsou sdružena ke společnému účelu. Tělesa sdružená tímto způsobem se berou jako celek a označují se jednotným názvem. (stádo, roj, knihovna atp.)⁵²

Tento pojmový celek však není samostatným předmětem práv, jelikož držba, vlastnictví a jiná majetková práva jsou vztažena k jednotlivým tělesům, ze kterých je souborná či hromadná věc složená, jako k různým samostatným tělesům. Tělesa, která chápeme jako pouhé součásti jednotných nebo složitých věcí (např. cihla ve stavení), nejsou sama věcmi. Zvláštní práva k těmto tělesům jsou tedy vyloučena, trvá-li jejich pevné spojení s věcí hlavní.⁵³

Těleso, které jednotný celek utváří, v některých případech však jako věc pokládat nelze:

---

⁴⁹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 97

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 82-85

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 180

⁵⁰ § 489 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

⁵¹ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí.*, str. 74-75

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 184

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 84

⁵² BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí.* str. 75

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 185

⁵³ Tamtéž

- a) není-li způsobilé být předmětem právních poměrů, protože jej nelze lidmi ovládat (slunce)
- b) má ve své podstatě způsobilost být subjektem práv (svobodný člověk)

Naopak otrok, je podle římského práva nadaný být pouze předmětem práv, tudíž je věcí v právním smyslu.⁵⁴

2.3 Rozdělení věcí – Gaius

Rozdělení věcí zmiňuje římský právník Gaius ve své právní knize, označované *institutionum commentarii quattuor*. O jeho životě toho nevíme mnoho, o čemž svědčí i fakt, že neznáme ani jeho celé jméno. Sepsáním právnícké příručky ale vytvořil významný historický pramen antického římského práva. Gaiovi instituce vznikly pravděpodobně v průběhu 2. století n.l. a staly se významnými i z hlediska další kodifikace římského práva.⁵⁵ Podkapitola 2.5 uvádí srovnání pozdější úpravy podle císaře Justiniána ze 6. století n.l., který ve svých institucích mnohdy vychází právě z Gaiova díla.⁵⁶

2.3.1 Věci práva božského

Na samém začátku Gaius uvádí, že věci mohou být buď v našem panství, nebo mimo naše panství. Z toho vychází základní dělení věcí do dvou skupin, tedy věci práva božského a věci práva lidského.⁵⁷

Do věci práva božského jsou řazeny věci posvátné neboli *res sacrae*, věci zasvěcené neboli *res religiosae* a také věci svaté, zvané *res sanctae*.⁵⁸

Posvátnými věcmi jsou ty, které byly vysvěceny bohům nebeským. Za posvátnou věc lze považovat pouze takovou, která byla vysvěcena z vůle národa římského, a to například zákonem či usnesením senátu. Nebyla-li věc na provinčním pozemku vysvěcena z vůle národa římského, není ve své podstatě věcí posvátnou. To především z toho důvodu, že vlastnické právo k takové půdě má národ římský nebo císař. Tento názor zastává většina tehdejších

---

⁵⁴ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 75

⁵⁵ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Přeložil Jaromír KINCL. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-054-3. str. 7

⁵⁶ KRÜGER, Paul, ed. *Justiniánské Instituce: Iustiniani Institutiones*. Přeložil Peter BLAHO, přeložil Michal SKŘEJPEK. V Praze: Karolinum, 2010. *Fontes iuris romani*. ISBN 978-80-246-1749-7., str. 7

⁵⁷ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*., str. 97

⁵⁸ Tamtéž

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 183

právníků. I přes tuto skutečnost však lze takovou věc jako posvátnou posuzovat.⁵⁹ Příkladem posvátných věcí jsou například chrámy a obětní nářadí.⁶⁰

Zasvěcené věci jsou naopak ty, které byly zůstaveny bohům podsvětí. Zasvěcené věci či místa vznikají oproti věcem vysvěceným z naší vůle. Typickým příkladem je pochování zesnulého na svém pozemku za předpokladu, že máme k takovému pohřbu právo. Dále se opět dostáváme k situaci, že na provinčních pozemcích takto zasvěcené místo vzniknout nemůže. Důvod je stejný jako v předešlém případě, tedy není možné být vlastníkem provinčního pozemku. Avšak opět takové místo lze jako zasvěcené posuzovat.⁶¹

Speciálním případem jsou pak věci svaté neboli *res sanctae*. I ty jsou svým způsobem věci božského práva, protože se jedná o takové věci, které sice nepatří bohům, avšak stojí pod božskou ochranou.⁶² Za *res sanctae* lze považovat hradby, brány, nebo hranice pozemků.⁶³

2.3.2 Věci práva lidského; veřejné a soukromé věci

Předchozí podkapitola pojednává o věcech božského práva, které nemohou být majetkem žádného člověka. Naopak věci práva lidského obvykle něčím majetkem bývají. Může se však stát, že věc není majetkem nikoho.⁶⁴ Jelikož do doby, než se někdo stane dědicem, nepatří pozůstalostní věci nikomu.⁶⁵

Ty věci, které podle Gaia náleží právu lidskému, lze dále rozdělit na věci veřejné a soukromé. Jak napovídá samotné označení, směrodatnou skutečností je fakt, komu tyto věci patří.⁶⁶

Hovoříme-li o věcech veřejných, máme za to, že tyto věci nepatří žádnému konkrétnímu člověku. Má se totiž za to, že takové věci patří pospolitosti samotné, tedy římskému národu. Slouží tedy k uspokojování potřeb širší veřejnosti. Naopak věci soukromé jsou ty, které jsou zpravidla ve vlastnictví konkrétních jednotlivců. Takové věci slouží k uspokojování potřeb jednotlivců, přesněji konkrétních majitelů soukromých věcí.⁶⁷

---

⁵⁹ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách.*, str. 97

⁶⁰ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 98

⁶¹ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 97

⁶² Tamtéž

⁶³ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 98

⁶⁴ Taková věc je v římském právu označovaná jako *res nullius*. O *res nullius* neboli věci ničí pojednává podkapitola 2.7.

⁶⁵ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 97

⁶⁶ Tamtéž

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 182

⁶⁷ Tamtéž

2.3.3 Věci tělesné a věci netělesné

Některé věci pak mohou být tělesné (hmotné), latinsky nazývané jako *corporales* a netělesné (nehmotné), označované jako *incorporales*.⁶⁸

Do tělesných věcí lze zařadit takové věci, kterých je možno se dotknout. V této skupině se nachází opravdu velké množství věcí, například pozemky, šaty, zlato, otroci a další. Hovoříme o konkrétních, fyzicky určitých věcech.⁶⁹

Za netělesné jsou označovány ty, jichž není možno se dotknout. Jejich podstatou je právo, tedy například pozůstalost, usufrukt (právo požívací), nebo závazky (obligace) uzavřené jakýmkoli způsobem. V těchto případech vůbec nezáleží na tom, že zmíněná pozůstalost zahrnuje věci tělesné, nebo že z pozemku těžíme plody, které jsou taktéž tělesnou věcí. Dokonce bývá tělesné i to, co nám náleží z nějaké obligace, například peníze, pozemek nebo otrok. Výše zmíněná práva jsou totiž netělesná.⁷⁰

Stejným způsobem přistupujeme podle Gaia k právům, jež se týkají pozemků městských a venkovských. Příkladem práv k městským pozemkům je právo stavět budovy nad určitou výškou a tím zabraňovat přístupu světla do sousedských budov, nebo naopak nestavět nad určitou výškou, aby k takovému zabránění nedošlo. Další takovým případem je právo toků a okapů, tedy právo souseda svádět vodu z toků či okapů na svůj pozemek či do svého stavení. V případě práv k pozemkům venkovským, máme na mysli cesty, stezky, průhony a dále právo přehánět dobytek k vodě, nebo právo svádět vodu. V obou zmíněných případech, týkajících se práv k městským a venkovským pozemkům, hovoříme o tzv. služebnostech.⁷¹

---

⁶⁸ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 97

Srov. BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*.

Srov. SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 98

⁶⁹ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 97

Srov. BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*.

Srov. SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 98

⁷⁰ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 99

Srov. BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*

⁷¹ Tamtéž

2.3.4 Věci mancipační a nemancipační

Dále Gaius uvádí odlišné rozdělení věcí na věci mancipační a nemancipační.

Do mancipačních věcí dle Gaia řadíme pozemky na italské půdě, stavby na italské půdě, otroky a také zvířata, které je možno zkrotit jhem či sedlem. Tím rozumíme hovězí dobytek, koně, mezky a osly. Do mancipačních věcí patří také služebnosti venkovských pozemků.⁷² Z uvedeného vyplývá, že Římané považovali za mancipační věci základní výrobní prostředky a pracovní síly.

Ovšem v posouzení zvířat jako mancipačních věcí se římscí právníci dostávají do rozporu. Ke krocení nedochází totiž ihned po jejich narození. Podle právníků sabiniánské školy, do které patřil právě i Gaius, se stávají zmíněná zvířata mancipační věci ihned po jejich narození. Oproti tomu právníci prokuliánské školy mají za to, že se mancipační věci stávají až ve chvíli, kdy dojde k jejich zkrocení. Navíc, jsou-li tato zvířata nezkrotitelná pro jejich přílišnou divokost, stávají se mancipační věci až v takové době, kdy dosáhnou stáří, ve kterém obvykle zkrocena bývají.⁷³

Výše zmíněné odstavce hovoří o mancipačních věcech. Obecně tedy lze říci, že věci ostatní označujeme podle Římanů jako věci nemancipační. Jedná se tedy například o služebnosti městských pozemků, stipendijní a tributní pozemky, divoká zvířata a dále téměř všechny věci netělesné, s výjimkou již zmíněných služebností venkovských pozemků.⁷⁴

Rozdělení na mancipační a nemancipační věci je neméně důležité i z toho hlediska, že v závislosti na tom, o jakou věc se jedná, je řízen převod takové věci. Blíže je tato problematika popsána v podkapitole Derivativní způsoby nabývání vlastnického práva.⁷⁵

Stipendijní a tributní pozemky můžeme označit jako pozemky provinční. Tedy stipendijní pozemky jsou takové, jež leží v provinciích, které se označují za majetek národa římského. Tributní jsou pak takové, které leží v provinciích označených za majetek císaře.⁷⁶

---

⁷² GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 99

Srov. SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 99

⁷³ Tamtéž

⁷⁴ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 99-101

Srov. SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 99

⁷⁵ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 101

⁷⁶ Tamtéž

2.4 Věci v soukromoprávním obchodu vyloučené a nevyloučené

Další dělení věcí, které je velmi zásadní z právního hlediska, uvádí ve své knize například současný děkan právnické fakulty v Plzni, prof. JUDr. Stanislav Balík, CSc.

Věci nevyloučené ze soukromoprávního obchodu neboli *res in commercio* jsou předmětem vlastnictví a jiných soukromých práv. Naopak vyloučené věci ze soukromoprávního obchodu neboli *res extra commercium* předmětem výše zmíněného nejsou. K vyloučení může dojít buď prostřednictvím své přirozené povahy, nebo podle pozitivního právního předpisu, vytvořeného z důvodů náboženských nebo z důvodu veřejného zájmu. Co se přirozené povahy týče, hovoříme o věcech všem lidem společným. (moře, vzduch atp.) Náboženské důvody jsou zmíněny podkapitole pojednávající o rozdělení věcí a jedná se o věci vysvěcené, zasvěcené a svaté.⁷⁷

2.5 Movité a nemovité věci

Do movitých věcí jsou podle Římanů řazeni otroci, zvířata pohybující se vlastní silou a další věci jako oděvy či nářadí.⁷⁸ Podle Gaia jsou za movité věci považovány všechny odlišné věci od pozemků a budov⁷⁹

Za nemovité věci jsou pak považovány pozemky, tedy omezené kusy povrchu zemského. Věci, které jsou spojeny s půdou, jako například rostliny, stavení atd., jsou součástí pozemku, a tudíž nejsou věcmi v právním smyslu⁸⁰

Skřejpek ve své knize uvádí následující znaky pro movité a nemovité věci. Věci nemovité, latinsky *res immobiles*, není možno přenést bez porušení jejich podstaty. Jedná se tedy o výše zmíněné pozemky, včetně všech věcí k nim připojených.⁸¹

Naopak věci movité, latinsky *res mobiles*, lze přenést či přemístit, aniž by jejich podstata byla narušena. Jsou to tedy zmíněné předměty jako oděvy, nádobí, otroci či zvířata pohybující se vlastní silou.⁸²

---

⁷⁷ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 76

Srov. GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 97

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 85

⁷⁸ BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 77

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 86

⁷⁹ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 105

⁸⁰ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 100

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 86

⁸¹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 100

⁸² Tamtéž

2.6 Další dělení věcí

Vedle všech zmíněných důležitých dělení je možno uvést ještě další. Tato podkapitola popisuje v následujících odstavcích jednotlivé skupiny věcí, podle hlediska, ze kterého je možné je dělit. Zabývá se rozdělením na věci dělitelné a nedělitelné, zastupitelné a nezastupitelné, plodonosné a neplodonosné, spotřebitelné, nespotebitelné a opotřebitelné, a nakonec na rozdělení věcí hlavních, vedlejších a součástí věcí hlavních.

Věci dělitelné je možno rozdělit na více částí, aniž by došlo k porušení jejich funkčnosti, tedy jejich zničení. Takovou věcí může být například bochník chleba. Naopak věci nedělitelné dělit nelze, protože by došlo ke ztrátě jejich původního užití. Příkladem takových věcí jsou otroci či zvířata. Z právního hlediska lze každou věc rozdělit ideálně, tedy částí vyjádřenou pomocí procent nebo zlomků. Taková situace je možná v případě spoluvlastnictví, pozůstalosti a dalších.⁸³

Věci zastupitelné, latinsky *res fungibiles*, lze zastoupit obdobnou věcí stejné kvality. Jedná se o peníze, dobytek a mnoho dalších. Oproti nim stojí věci nezastupitelné, které obdobnou věcí stejné kvality zastoupit nelze. Takovou věcí může být například originál uměleckého díla.⁸⁴

Zmíněné věci se mohou považovat jako genericky určené neboli *res quae pondere numero mensurave constituent* a jsou určené svým množstvím, vahou a dalšími vlastnostmi. Genericky určené věci mohou být pouze věci zastupitelné. Dále je lze považovat jako věci individuálně určené neboli *species*. Těmi mohou být jak věci nezastupitelné, tak věci zastupitelné.⁸⁵

Jiným druhem věcí jsou pak věci plodonosné. Tedy věci způsobilé opakovaně produkovat plody, při zachování své podstaty. Plodonosné věci mohou být buď *fructi naturales*, tedy přirozené plody jako ovoce, obilí a další, nebo také *fructi civiles*, plody civilní. Civilními plody jsou úroky, nájemné a další. Za plody se však nepovažují děti otrokyň. Naproti nim stojí věci neplodonosné, tedy věci, které schopnost produkovat plody nemají.⁸⁶

---

⁸³ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 100-101

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 87

⁸⁴ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 101

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 87

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 186-187

⁸⁵ Tamtéž

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 186-187

⁸⁶ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 101

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 186-187

Následující rozdělení pracuje s věcmi spotřebitelnými neboli *res quae usu consumuntur*, věcmi nespotebitelnými neboli *res quae usu non consumuntur* a věcmi opotřebitelnými neboli *res quae usu minuuntur*. Za spotřebitelné věci se považují takové, které jsou důsledkem běžného užívání spotřebovány a ničí se tak jejich podstata. Případně mohou být zcizeny nebo změněny. (potravin, peníze obilí...) Nespotebitelné naopak zachovávají podstatu i při opakovaném běžném používání. (náradí, zvířata...) U opotřebitelných věcí platí že, jejich opakovaným používáním se snižuje jejich hodnota, tedy dochází k jejich opotřebení. (oblečení...) ⁸⁷

Poslední dělení rozděluje pak věci na věci hlavní, věci vedlejší a součásti věcí. K věci hlavní jsou připojovány věci vedlejší. Ty jsou svou povahou podřízeny věcem hlavním a určeny k jejímu užívání. (např. náradí) Součástí věci rozumíme relativně samotné věci, nicméně vždy sdílí osud věci hlavní a jsou její nezbytnou součástí. (hromada hnoje na pozemku)⁸⁸

Pro úplnost stojí za zmínku také věci jednoduché neboli *res compositae* a věci složené neboli *res compositae*. Toto rozčlenění věcí je již popsáno v samém úvodu podkapitoly 2.2. ⁸⁹

---

⁸⁷ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 102

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 187

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 86

⁸⁸ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 102

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 184-185

⁸⁹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 100

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 184

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 83

2.7 Rozdělení věcí – císař Iustinianus

Císař Iustinianus publikuje 21. listopadu roku 529 učebnici platného římského práva, označovanou jako *Iustiniani institutiones*. Záměrem pro vydání justiniánských institucí je vytvoření přehledné knihy, která má sloužit především pro didaktické účely.⁹⁰ Tato podkapitola slouží ke srovnání právní úpravy rozdělení věcí. Tedy do jaké míry se promítla jednotlivá ustanovení, sepsaná Gaiem ve druhém století našeho letopočtu, do úpravy publikované císařem Justiniánem ve století šestém.

O rozdělení věcí pojednává první titul druhé knihy justiniánských institucí. Věci jsou podle Justiniána v našem panství, nebo nikoliv. Toto základní rozdělení je tedy shodné s úpravou Gaiovou a vlastně z ní vychází.⁹¹

Věci jsou dále děleny na všem společné neboli veřejné, věci ničí a věci patřící jednotlivcům. I zde je převážná shoda úpravy s úpravou dřívější, pouze je upřesněno, že všechny věci sloužící a nalézající se ve městech, jako divadla, stadiony a obdobná zařízení, patří pospolitosti samotné – národu římskému.⁹²

V případě věcí ničích se o jedná o věci práva božského, zmiňované v podkapitole 2.3.1, tedy věci vysvěcené, zasvěcené a svaté, o mořské břehy, nebo o divoká zvířata do doby, než je někdo uloví. Za věc ničí se považují i taková zvířata, která jsou zkrocena, ale mohou se vzdát a tím zdivočet. Naopak zvířata chycená a uvězněná nejsou věci ničí až do doby, kdy se jim podaří utéct a získat tak svobodu. Věci ničí jsou vyloučeny z právního obchodu a stejně jako v případě úpravy Gaia, označovány jako *res extra commercium*.⁹³

Pro nabývání vlastnického práva se i nadále užívají především originární způsoby, známé jako *occupatio*, *accessio*, *specificatio* a další. Mnoho institutů zmíněných v justiniánských institucích se prakticky od úpravy sepsané Gaiem nemění.⁹⁴

Významnou odlišností v rozdělení věcí zmíněnými právníky je skutečnost, že císař Iustinianus ruší rozdíl mezi mancipační a nemancipační věcí.⁹⁵

---

⁹⁰ KRÜGER, Paul, ed. Justiniánské Instituce: *Iustiniani Institutiones*., str. 7

Srov. IUSTINIAN, Caesar Flavius, J.B. MOYLE a David WIDGER, SUERTIEG, Howard, ed. *The Institutes of Iustinian*, EBook #5983. Oxford: Oxford College, 2009, Dostupné z: <https://www.gutenberg.org/files/5983/5983>

⁹¹ KRÜGER, Paul, ed. Justiniánské Instituce: *Iustiniani Institutiones*., str. 93

Srov. IUSTINIAN, Caesar Flavius, J.B. MOYLE a David WIDGER, SUERTIEG, Howard, ed. *The Institutes of Iustinian*, EBook #5983. Oxford: Oxford College

⁹² Tamtéž

⁹³ KRÜGER, Paul, ed. Justiniánské Instituce: *Iustiniani Institutiones*., str. 93-95

⁹⁴ KRÜGER, Paul, ed. Justiniánské Instituce: *Iustiniani Institutiones*., str. 97-103

⁹⁵ KRÜGER, Paul, ed. Justiniánské Instituce: *Iustiniani Institutiones*., str. 107

Za situace, kdy dochází k předání věci například z důvodu darování, postačí k převodu vlastnického práva ono předání. Toto jednání se označuje jako předání věci *ex iusta causa*, předání na základě právem uznaného důvodu k převodu vlastnictví. Ovšem má-li dojít k převodu vlastnického práva v situaci, kdy se věc prodává, vyžaduje Iustinianus kromě předání věci, také zaplacení sjednané kupní ceny.⁹⁶

Zachováno dále zůstává dělení na věci hmotné a nehmotné. Hmotné věci jsou takové, kterých je možno se dotknout. Nehmotné věci jsou pak ty, kterých se dotknout nelze. Tedy věci existující pouze v právu, jako pozůstalost, poživací právo a závazky všeho druhu. Do nehmotných věcí patří i práva k městským a venkovským pozemkům, označované jako služebnosti. Úprava týkající se hmotných a nehmotných věcí, je podle Iustiniana opět shodná s úpravou podle Gaia.⁹⁷

Čtvrtý titul druhé knihy pojednává o právu poživacím. Podle Justiniána lze poživací právo zřídit k pozemkům, budovám, otrokům, dobytku a také dalším věcem, s výjimkou věcí spotřebitelných. Spotřebitelnou věcí je například víno, obilí a další. Speciálním případem jsou šaty, které byly v dřívější úpravě věcí opotřebitelnou, nyní však patří do věcí spotřebitelných.⁹⁸

Další titul popisuje právo užívací. Vzniká a zaniká stejným způsobem jako právo poživací, avšak jeho okruh je užší. Má-li někdo k pozemku právo užívací, náleží mu pouze zelenina, ovoce, květy, seno, sláma a dřevo k denní potřebě. Nesmí svojí přítomností obtěžovat vlastníka pozemku nebo překážet těm, kdo pracují na poli. Výkon práva užívacího nesmí nikomu prodat, pronajmout nebo bezúplatně předat. Ten však, kdo má právo poživací, takto činit smí.⁹⁹

V justiniánských institucích je dále rozdělení věcí na věci movité a nemovité. Movité věci lze přemísťovat bez změny jejich podstaty, a naopak věci nemovité nelze přemístit tak, aby ke změně jejich podstaty nedošlo.¹⁰⁰ Tímto rozdělením se již zabývá podkapitola 2.5.

---

⁹⁶ KRÜGER, Paul, ed. Justiniánské Instituce: *Iustiniani Institutiones.*, str. 107

Srov. IUSTINIAN, Caesar Flavius, J.B. MOYLE a David WIDGER, SUERTIEG, Howard, ed. *The Institutes of Iustinian*,

⁹⁷ KRÜGER, Paul, ed. Justiniánské Instituce: *Iustiniani Institutiones.*, str. 109

⁹⁸ KRÜGER, Paul, ed. Justiniánské Instituce: *Iustiniani Institutiones.*, str. 111-113

Srov. IUSTINIAN, Caesar Flavius, J.B. MOYLE a David WIDGER, SUERTIEG, Howard, ed. *The Institutes of Iustinian*, EBook #5983. Oxford: Oxford College

⁹⁹ KRÜGER, Paul, ed. Justiniánské Instituce: *Iustiniani Institutiones.*, str. 115

¹⁰⁰ Tamtéž

3. Věcná práva – vlastnictví

Podle římského pojetí vlastnického práva lze chápat vlastnictví jako všeobecné právní panství. To je všeobecné, přímé a výlučné a jeho předmětem jsou věci tělesné (hmotné). V současné době pro nás slovo „panství“ může působit poněkud cize, avšak pro správné pochopení římského pojetí vlastnického práva má zcela klíčový význam. Teoretické úvahy o podstatě římského práva nebyly Římany příliš probírány, spíše se římscí právníci soustředili na to, jaká oprávnění vlastníku poskytuje a jak je vlastník může prosadit. Namísto teoretických abstraktních definic vlastnického práva se setkáváme s jednoduchým označením vlastnictví jako *dominium* nebo *proprietas*.¹⁰¹ *Dominium* je pojmově všeobecné právní panství určité osoby nad konkrétní hmotnou věcí. Později se ještě dostaneme k tomu, že toto je hlavním rozdílem oproti držbě, která panstvím toliko faktickým.¹⁰²

Jak je uvedeno výše, vlastník je pánem své věci. Tedy může s takovou věcí nakládat a působit na ni jakýmkoli myslitelným způsobem. Takové působení vlastníka na věc má však své typické projevy. Vlastník svou věc především fakticky ovládá – drží a dále ji užívá. Užívat svou věc může buď běžným způsobem, pak hovoříme o užíváním prostém, nebo ji lze užít tak, že těží její plody. V takové situaci hovoříme o tom, že je vlastníku vyhrazeno požívání věci. Dopadem mocenského vztahu k věci je i fakt, že může věc zničit. Pozdější právní terminologie, která navazuje na římskoprávní prameny, vyjádřila tyto hlavní projevy působení vlastníka vůči věci následujícími latinskými výrazy. *Ius possidendi* jako právo věc držet. Dále *ius utendi* jako právo věc užívat, *ius fruendi* jako právo přisvojovat si plody a užitky plynoucí z věci, a nakonec *ius abutendi* jako právo věc zničit.¹⁰³

Teoretická koncepce vlastnického práva jako pojmově neomezeného právního panství nebyla nikdy opuštěna. Především v tom, co bylo pozdější úpravou vyjádřeno jako elasticita neboli pružnost vlastnického práva. Za situace, kdy je vlastnické právo omezeno, např. z důvodu existence věcného práva k věci cizí, pak odpadne-li toto omezení, rozšiřuje se vlastnictví zcela samo do své pojmové neomezenosti.¹⁰⁴

---

¹⁰¹ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 153-154
Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Klasická právní díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-616-5, str. 189
Srov. SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 102

¹⁰² BARTOŠEK, Milan, ZPĚVÁK, Karel, ed. *Encyklopedie římského práva*, str. 139

¹⁰³ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 153-154

¹⁰⁴ Tamtéž

3.1 Druhy vlastnictví

Na samý úvod je nezbytné uvést, že vlastnictvím v pravém slova smyslu, je Římany vnímáno pouze vlastnictví civilní. V dalších případech se nejedná o vlastnictví, i když se svým obsahem vlastnickému právu podobají a přibližují. V poklasické době pak vniká pouze jediný vztah k věcem označovaný jako *dominium*, jež vychází právě z koncepce civilního vlastnictví.¹⁰⁵

Současná dostupná literatura pracuje s následujícími pojmy:

- I. civilní vlastnictví neboli kviritské (*dominium ex iure Quiritium*)
- II. tzv. praetorské neboli bonitární vlastnictví (*in bonis habere/in bonis esse*)
- III. tzv. vlastnictví provinčních pozemků (*possessio vel ususfructus agri provinciales*)

V případě vlastnictví civilního neboli kviritského, mohlo dojít k jeho nabytí pouze římskými občany. Za období císařství se setkáváme také s označením *proprietas*. Předmětem kviritského vlastnictví jsou movité věci a nemovitosti nacházející se v Itálii. Vlastnictví nemovitostí se rozprostírá od nebe po podsvětí. Zahrnuje v sobě tedy vše, co je hospodářsky využitelné, a co se nachází nad pozemkem a pod ním.¹⁰⁶

U tzv. praetorského vlastnictví neboli bonitárního vlastnictví, nehovoříme o vlastnictvím v pravém právním slova smyslu, ale především o zvláštních případech držby, jež je chráněna praetorem. Důvodem vzniku tohoto bylo poskytnutí jistoty v obchodních vztazích za situace, kdy nebylo vlastnické právo převedeno způsoby uznávanými podle *ius civile*. Jednalo se vždy o dočasný stav a obraty *in bonis habere* (mít v majetku) či *in bonis esse* (být v majetku) byly označením pro vztah k dané věci do doby, než došlo k nabytí civilního vlastnictví prostřednictvím vydržení.¹⁰⁷

Tzv. vlastnictví provinčních pozemků je posledním typem. Objektem byla půda získaná Římem mimo apeninský poloostrov. A to z toho důvodu, že patřila římskému státu, a tudíž nemohla být civilním vlastnictvím. Opět se nejedná o vlastnictví, ale o držbu a požívání pozemků.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 102-103

¹⁰⁶ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 103

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 189-195

¹⁰⁷ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 120-121

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 189-195

¹⁰⁸ BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*, str. 201

3.2 Nabývání vlastnického práva

Ve vztahu k nabývání vlastnického práva můžeme hovořit o tzv. modu a titulu. Původní název *titulus adquirendi* označuje důvod nabytí vlastnického práva. Tím je např. darování či prodej. Modus, původním názvem *modus adquirendi* pak označuje způsob, jakým k nabytí vlastnického práva dochází. Příkladem modů je mancipace či tradice.¹⁰⁹ Tyto pojmy přibližuje podkapitola Derivatívni způsoby nabývání vlastnického práva.

Na rozdělení způsobů nabývání vlastnického práva lze nahlížet z více úhlů pohledu. V první řadě lze způsoby rozdělit podle jejich původu. Tedy vychází-li tyto způsoby z *ius civile*,¹¹⁰ předpokládáme vznik kviritského vlastnictví. Naopak jedná-li se o principy vycházející z *ius gentium*¹¹¹, připadají v úvahu právě ty formy v něm obsažené. Způsoby dále mohly vycházet i z *ius honorarium*, tedy praetorského práva. Tyto formy pak vedly ke vzniku tzv. bonitárního vlastnictví. To však nebylo vlastnictvím v právním slova smyslu, viz. podkapitola Druhy vlastnictví.

Z hmotněprávního hlediska pak rozlišujeme způsoby původní neboli originární a způsoby odvozené neboli derivatívní. U způsobů původních je vlastnické právo nabýváno bez ohledu na vůli předchozího vlastníka. Vlastník věci buď není, nebo neví o nabývání vlastnictví.¹¹² V případě způsobů odvozených je věc převáděna se souhlasem majitele nebo osobou oprávněnou převádět vlastnické právo, na osobu jinou.¹¹³

Oba zmíněné způsoby nabývání vlastnictví z hmotněprávního hlediska obsahují mnoho právních jednání.

---

¹⁰⁹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 105

¹¹⁰ *Ius civile* – římské právo platné pouze pro římské občany; postupem času označováno jako právo soukromé

¹¹¹ *Ius gentium* – právo národů určené cizincům na římském území či pro styk Římana a cizince

¹¹² HRDINA, Antonín Ignác; DOSTALÍK, Petr. *Přehled římského práva soukromého ke státní souborné zkoušce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 138 s. ISBN 978-80-7380-235-6. str. 58

¹¹³ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, dot. 2. dopl. a přeprac. vyd. (C.H. Beck dot. 1. vyd.). Praha: C.H. Beck, 1997. Beckovy právnické učebnice, ISBN 80-717-9031-1, str.170

3.2.1 Originární způsoby

Prvním originárním způsobem je tzv. *occupatio* neboli zmocnění se věci ničí, latinsky *res nullius*. Tím je myšleno uchopení takové věci a její trvalé ovládnutí. Věcí ničí jsou nově vzniklé ostrovy na moři, divoce žijící zvířata nikým nehlídána či nezrocena, věci odložené, u kterých se vlastník vzdal jeho vlastnického práva opuštěním, dále také věci nalezené na mořském břehu a také věci patřící příslušníkům státu, se kterým byl Řím ve válečném stavu.¹¹⁴ Lze sem řadit také naplaveniny. Těmi lze to rozumět to, co řeka přinese tak pomalu, že nejsme schopni v daném okamžiku posoudit, že to přináší.¹¹⁵

Nález pokladu neboli *inventio thesauri*, řadíme také do originárních způsobů nabytí vlastnického práva. Pokladem rozumíme určité množství movitých cenných věcí, které byly uschovány před dlouhou dobou a nelze tedy určit jejich vlastníka. V případě pokladu se však nejedná o *res nullius*. Právní úprava v této věci nebyla příliš jednotná a rozcházela se podle mínění jednotlivých římských právníků. Například pokud je obsah pokladu uschován ze strachu či zisku, nejedná se o poklad¹¹⁶

Dalším způsobem je přírůstek neboli *accessio*. Jedná se o spojení dvou věcí, které byly dříve samostatné. Podstatou je, že se spojuje věc hlavní a vedlejší, čímž vznikne jednotná věc, a tedy i vlastnické právo k celé nově vzniklé věci. U tohoto způsobu platí zásada *accessorium sequitur principale*, čímž rozumíme, že přírůstek následuje věc hlavní. Vlastník věci vedlejší má pak nárok na náhradu škody, je-li odlišný od vlastníka věci hlavní. Za situace, kdy k trvalému spojení nedojde, neztrácí vlastník vedlejší věci vlastnické právo a může požadovat oddělení takové věci. Spojují-li se dvě věci movité, vlastníkem vzniklé věci je právě ten, jehož původní věc má větší hospodářský význam. Do spojování movitých věcí lze řadit navenek nerozpoznatelné spojení dvou věcí z téhož kovu, vetkání, napsání, namalování či máčení. U spojování věci movité a nemovité platí následující.¹¹⁷

---

¹¹⁴ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-334-6., str. 105

GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 111

GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 105

¹¹⁵ V daném případě náleží věc majiteli pozemku, na který se připlavená část připojila. Urve-li však řeka celistvý kus pozemku, zůstává ve vlastnictví majitele původního.

GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 111-113

¹¹⁶ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str.106

Srov. DOSTALÍK, Petr. *Texty ke studiu římského práva soukromého*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Dokumenty (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-625-5. str. 69

¹¹⁷ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str.106

GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 113

„Vše, co se trvale pevně spojí s pozemkem, stává se jeho součástí a nabývá k tomu vlastnické právo vlastník pozemku, v důsledku zásady *superficies solo cedit*. (povrch ustupuje pozemku)“¹¹⁸

V případě tzv. slití neboli *confusio*, dochází ke spojení dvou kapalných látek. Jsou-li majitelé sléváných látek odlišní, pak platí: jsou-li kapaliny oddělitelné, zachovává se vlastnické právo vlastníků ke své látce. Nedojde-li ke slití z vůle vlastníka, může vlastník použít žalobu *rei vindicatio*, tzv. žalobu na ochranu kviritského vlastnictví. Pokud dojde ke slití z vůle vlastníků a tím vznikne neoddělitelné spojení kapalných látek, dochází ke vzniku spoluvlastnictví. Spoluvlastnictví je pak vyjádřeno výší hodnot látek před jejich slitím. Avšak dojde-li k takovému slití bez vůle spoluvlastníků, opět je možné použít vindikační žalobu.¹¹⁹

Podobným způsobem je smíšení neboli *commixtio*. Zde platí stejná pravidla jako u slití, pouze u smíchání peněz je úprava odlišná. Za takové situace se stává vlastníkem ten, kdo peníze smíchal. Ovšem pro poškozeného platí ochrana prostřednictvím žaloby *reipersekutorní*¹²⁰ a žaloby z bezdůvodného obohacení.¹²¹

Zpracování neboli *specificatio* je takový způsob, k němuž dojde, pokud něčí činností vznikne ztráta původní podstaty věci a změní se tak ve věc jinou. Taková věc má pak odlišné užití od věci původní. Za situace, kdy je vlastník materiálu odlišný od zpracovatele, nová věc náleží podle sabiniánské školy vlastníkovi materiálu. Podle školy prokuliánské náleží věc zpracovateli a podle císaře Justiniána taktéž zpracovateli. Ovšem pouze za předpokladu, že věc zpracoval v dobré víře a nelze ji uvést do původního stavu a stejně tak, pokud částečně zpracoval i svou vlastní látku.¹²²

---

¹¹⁸ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 107

Srov. GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 113

¹¹⁹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 108

Srov. GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 113-114

Srov. DOSTALÍK, Petr. *Texty ke studiu římského práva soukromého*. 2, str. 73

¹²⁰ Reipersekutorní žaloba – slouží k vymáhání vrácení ukradené věci

¹²¹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 108

Srov. GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 113-114

¹²² SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 108

GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 113

Srov. DOSTALÍK, Petr. *Texty ke studiu římského práva soukromého*. 2, str. 62 a 72-76

Dalším originárním způsobem je nabytí plodů. Pro nabytí vlastnického práva k plodům známe dva rozhodující okamžiky. Prvním z nich je oddělení plodů od plodonosné věci (*separatio*). V tomto okamžiku se vlastníkem plodů stává vlastník plodonosné věci, držitel státní půdy tzv. *ager vectigalis* nebo *emphyteuta* (pachtýř). Druhým okamžikem je tzv. uchopení neboli *perceptio*. V tomto případě vzniká vlastnické právo k plodům teprve fyzickým dotykem. Speciálním případem je sklizeň, jelikož u některých plodonosných rostlin je nepraktické, aby se nabyvatel všech plodů musel dotknout. Prostřednictvím uchopení nabývá vlastnické právo uživatel, poživatel neboli usufruktář, dále také pachtýř zvaný *conductor* a v případě domluvy též zástavní věřitel, který se s dlužníkem domluvil na umoření dluhu prostřednictvím plodů.¹²³

V římském právu byla též možnost nabytí vlastnické právo způsobem ze zákona (*ex lege*). Zákon v této době přiznává možnosti nabytí vlastnického práva při splnění určitých podmínek. Příkladem mohou být uprázdněná dědictví, která pak připadají dalším dědicům či legatářům,¹²⁴ jsou-li v postavení otce rodiny. V opačném případě náleží dědictví státní pokladně. Druhým příkladem z poklasické doby je situace, kdy se vlastník pozemku pokusil násilně vyhnat držitele ze svého pozemku. V tomto případě ztratil vlastnictví pozemku a přešlo na držitele.¹²⁵

Poněkud speciálním případem je *litis aestimatio*, čímž rozumíme v důsledku zaplacení kondemnační sumy. Odsouzený v tomto případě přistupuje na zaplacení určité částky, namísto vydání předmětné věci. Stává se tak vlastníkem dané věci. Dalším možným způsobem je tzv. prisouzení neboli *audiudicatio*. Zde se jedná o vydání konstitutivního rozsudku, kterým se určuje vlastník či držitel. Dále také přidělení označované jako *adsignatio*. Přidělení vzniká rozhodnutím státního orgánu a jeho prostřednictvím se občanovi přiděluje část státní půdy.¹²⁶

---

¹²³ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 108-109

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 182

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str.232

¹²⁴ Legatář – Ten, v jehož prospěch je určen odkaz dědictví

¹²⁵ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 109

¹²⁶ Tamtéž

Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 176

Posledním možným způsobem nabytí vlastnického práva originárním způsobem je vydržení neboli *usucapio*.¹²⁷

„Držba věci po určitou dobu za splnění dalších podmínek vede k nabytí vlastnického práva k ní, slouží ke sladění faktického (držba jedné osoby) a právního (*dominium druhé osoby*) vztahu k věci.“¹²⁸

Příčinou vydržení může být nedodržení zákonných předpokladů nabytí vlastnického práva. Například při převodu mancipační věci tradicí, nebo převodu mancipační věci mancipací a dále *injurecesis*¹²⁹ s formálními vadami. Tento způsob nabytí vlastnického práva je velmi obsáhlý a jeho součástí je celá řada podmínek a předpokladů. Mezi základní obecné podmínky však patří římské občanství a skutečnost, že vydržet lze jen takové věci, které mohou být předmětem kviritského vlastnictví. Při bližším studiu bychom pak zjistili, že existují další podmínky. Jedná se o podmínky podle civilního práva, klasického práva a dále pak podle pozdější úpravy práva justiniánského. Výše zmíněné podmínky obsahují doby pro vydržení, definice věcí způsobilé k vydržení, různé námitky, tituly a další podmínky. Za zmínku rozhodně stojí tzv. dobrá víra, původně označovaná jako *bona fides*. Dobrá víra ve vztahu ke zmíněnému vydržení znamená, že si vydržitel není vědom skutečnosti, že by svou držbou věci způsoboval škodu jinému. Jedná se o vyvratitelnou domněnku a má se za to, že ji vydržitel splňuje.¹³⁰

---

¹²⁷ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-334-6., str. 110

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str.221

¹²⁸ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 110

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str.221

¹²⁹ *Injurecese* – odvozený způsob nabytí vlastnictví prostřednictvím státního úředníka

¹³⁰ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 112

Srov. GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 105

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str.221-228

3.2.2 Derivatívni způsoby

Prvním odvozeným způsobem převodu vlastnického práva nad věci je mancipace neboli *mancipatio*. Jedná se o abstraktní a formální jednání civilního práva. Původně k mancipaci docházelo skutečným prodejem mancipační věci za hotové, postupem času pouze obrazným trhem a byla možná i u věcí nemancipačních. Nabyvatel pak před pěti svědky a jedním státním úředníkem přednesl slavnostní formuli. Obsahem formule je prohlášení, kterým nabyvatel prohlásí věc za svou a odevzdá zciziteli sjednanou hodnotu. Mancipace není vázána na právní důvod, tudíž je možno ji užít k jakémukoli dovolenému účelu. Není však možné připojovat podmínky či stanovovat čas. Zcizitel ručí dvojnásobkem prodejní ceny pro případ, kdy by se prokázalo že není vlastníkem.¹³¹

Modernějším a obecnějším převodem vlastnického práva pro věci nemancipační je injurecesse neboli *in iure cessio*. Ta probíhá formou vindikačního procesu. Jeho forma je taková, že nabyvatel opět pronese podobnou formuli jako při mancipaci. Zcizitel v tomto případě však nabyvateli přiznává vlastnické právo, nebo mlčí. Prétor následně potvrdí tvrzení pronesené nabyvatelem, čímž mu přiřkne vlastnické právo k věci. Injurecesis je možné zřídit i jiné skutečnosti, které připouští formu vindikačního procesu, například odstoupení od pozůstalosti.¹³²

Posledním možným derivativním způsobem převodu vlastnického práva je tradice neboli *traditio*. Tím je rozuměn převod vlastnického práva k určité věci jejím předáním z ruky do ruky. Jedná se o neformální právní jednání. Je-li předmětem nemancipační věc, dochází k převodu kviritského vlastnictví. V případě věci mancipační se převádí pouze držba. Převodce musí být vlastníkem převáděné věci a mít vůli věc převést, stejně tak nabyvatel musí mít vůli věc získat. Tento způsob je kauzálním právním jednáním, tedy při předání musí být uveden důvod převodu. Pozdější Justiniánskou úpravou jsou zavedeny některé formality při převodu vlastnictví nemovitých věcí.¹³³

---

¹³¹ BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*. Praha: Academia, 1988., str.194
Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 217

¹³² BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*. Praha: Academia, 1988., str.194
Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 218

¹³³ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-334-6., str. 114

BARTOŠEK, Milan, ZPĚVÁK, Karel, ed. *Encyklopedie římského práva*, str. 310

3.2.3 *Mancipatio* – pojetí podle Otakara Sommera

Předchozí podkapitola se již zabývala derivativními způsoby nabývání vlastnického práva. Zde přesuneme pozornost na konkrétní, několikrát zmiňovaný pojem *mancipace*, tak jak ho definuje ve svém díle Otakar Sommer, významný český právník a romanista.

Mancipace, latinsky *mancipatio*, je své původní podobně způsob, kterým lze nabýt vlastnictví kviritské neboli civilní, a to prostřednictvím smlouvy tržové. Přesně se jedná o ústní jednání dosavadního a nového vlastníka, které je prováděno před pěti svědky. Svědkem může být pouze římský občan. Další občan drží váhy, takzvané *libripens*.¹³⁴

Ten, kdo se chtěl stát novým vlastníkem, uchopí věc *mancipovanou*, např. otroka a následně prohlásí: *Hunc ego hominem ex iure Quiritium meum esse aio isque mihi emptus est hoc aere aeneaque libra*. Po pronesení této slavnostní formule dojde k odvážení mědi, která vyjadřuje tržovou cenu za příslušnou věc.¹³⁵

3.2.4 *In iure cessio* – pojetí podle Otakara Sommera

V případě *injurecese* se jedná opět o vlastnický proces (*vindicatio*). Provádí se na oko, ve formě starobylé *legis actio sacramento*. Nabyvatel uchopí před soudním magistrátem převáděnou věc a následně pronese slova: *Hunc ego hominem ex iure Quiritium meum esse aio*. Následně se magistrát obrátí na dosavadního vlastníka s otázkou, zda-li se chce pustit do sporu o věc. Dosavadní vlastník může buď mlčet, nebo odmítnout. Po vzdání se vlastnického práva dosavadního vlastníka, magistrát vynese výrok *addico*, kterým potvrdí právní výsledek celé akce. Tedy nabytí vlastnictví pro nového majitele, tzv. *vindikanta*.¹³⁶

Mancipatio a *in iure cessio* převádějí vlastnictví k dané věci, přičemž není důležité, z jakého důvodu k takovému převodu dochází. Jak již bylo zmíněno, jedná se o abstraktní právní jednání. Tím se liší například od *traditio*, u které je platnost podmíněna kauzou.¹³⁷

---

¹³⁴ SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Klasická právnícká díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN isbn978-80-7357-616-5, str. 29

¹³⁵ Tamtéž

¹³⁶ SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*, str. 29-30

¹³⁷ SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*, str. 30

3.3 Spoluvlastnictví

Spoluvlastnictví v římském právu lze chápat jako stav, kdy k jedné věci přísluší více osobám vlastnické či věcné právo. Spoluvlastnictví spolu s dalšími právními pojmy prošlo značným vývojem. Původní formou bylo tzv. domácí společenství, založené na příslušnosti rodin k rodům. Členové rodu, kteří byli oprávněni nakládat s rodinným majetkem, byli v postavení bezpodílových vlastníků.¹³⁸

Další formou, která odpovídá přechodu mezi podílovým a bezpodílovým spoluvlastnictvím je *consortium ercto non cito*. Tato forma vznikla v důsledku dědické posloupnosti. Ono *consortium* chápeme jako majetkové společenství spoludědiců. Každý z členů byl pak představitelem celého konsortia, čímž měl dispoziční právo ke společnému majetku a možnost žádat soudní ochranu. Stejně tak mohl dispozici se společným majetkem zakázat. Rozdělení bylo možné podle zvláštní žaloby *actio familiae eriscundae*, která sloužila právě k rozdělení rodinného jmění. Důležitou formou spoluvlastnictví bylo také tzv. *condominium*. To bylo již založené na myšlence podílového spoluvlastnictví. Celek v tomto případě byl rozdělen na díly, které byly ideálními částmi celku. Výše podílu byla pak vyjádřena zlomkem či v procentech. Každý ze spoluvlastníků mohl nakládat se svým vlastním dílem, aniž by tím změnil postavení ostatních spoluvlastníků.¹³⁹

3.4 Zánik vlastnictví

K zániku vlastnického práva dochází buď z vůle vlastníka, nebo proti jeho vůli. Hovoříme-li o zániku vlastnictví z vůle vlastníka, máme na mysli zničení věci, převod vlastnictví a odložení věci.¹⁴⁰

K zániku vlastnictví proti vůli vlastníka dochází za situace, kdy dojde ke zničení věci jinou osobou či náhodně, dále pak smrtí vlastníka, vyvlastněním věci ve veřejném zájmu (za náhradu) anebo konfiskací věci či celého majetku, jako trestu bez náhrady.¹⁴¹

---

¹³⁸ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Vysokoškolské učebnice. ISBN 978-80-7380-334-6., str. 114

SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*, str. 238

¹³⁹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 114-116

BARTOŠEK, Milan, ZPĚVÁK, Karel, ed. *Encyklopedie římského práva*, str. 114

SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*, str. 238–242

¹⁴⁰ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 114

SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*, str. 241-242

¹⁴¹ Tamtéž

4. Další věcná práva

Kapitola třetí, Věcná práva – vlastnictví, pojednává poměrně podrobně především o způsobech nabývání vlastnického práva. Samotné rozdělení věcí, obsažené v podkapitole 2.3, pracuje s několika důležitými pojmy. (mancipace, tradice...) Tyto pojmy mají zásadní význam k převádění vlastnického práva ke zmiňovaným věcem, proto se jimi kapitola zabývá ve značném rozsahu.

Další věcná práva, tedy držbu a věcná práva k věcem cizím, není možno vzhledem k rozsahu bakalářské práce probrat tak podrobně. To z nich však nedělá pojmy méně důležité, nebo opominutelné. Následující podkapitoly přibližují zmíněná věcná práva alespoň okrajově.

4.1 Držba

Držba, latinsky označovaná jako *possessio*, je dalším ze zmíněných věcných práv. Lze ji charakterizovat jako vztah subjektu k věci, který působí *erga omnes*, tedy vůči všem. Držba je Římany chápána jako moc či panství osoby nad určitou věcí, s úmyslem mít takovou věc výlučně pro sebe.¹⁴²

Rozdílem oproti vlastnictví je fakt, že se nejedná o právní panství, ale o panství faktické. Tedy držitel nemusí být vždy vlastníkem věci, i když vlastník věci je zpravidla i jejím držitelem. Jedná se o skutkovou stránku vlastnictví, čímž se vysvětluje, že držba je možná jen v případě, kde je možné i vlastnictví¹⁴³

Držbou tedy rozumíme fyzické působení na věc, s vůlí ovládat takovou věc pro sebe. Držitel, latinsky *possessor*, musí splnit dva následující prvky. Objektivní prvek, tzv. *corpus*, je fyzické ovládání věci s možností na věc fyzicky působit. Takové ovládání musí být aktuální, nerušené a veřejné. Druhý prvkem je tzv. prvek subjektivní neboli *animus*. Tím je držební vůle, vůle držitele takovou věc ovládat jen pro sebe. Pokud dojde ke splnění dalších podmínek, je možné pomocí držby získat vlastnické právo k držené věci.¹⁴⁴

---

¹⁴² SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 122

Srov. DAJČZAK, Wojciech, Tomasz GIARO a Franciszek LONGCHAMPS DE BÉRIER. *Právo římské: základy soukromého práva*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2013, ISBN 978-80-87382-41-7 str. 170

¹⁴³ SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 195

Srov. Ulp. D. 43. 17. 1. 2. - *Huius autem interdicti proponendi causa haec fuit, quod separata esse debet possessio a proprietate: fieri etenim potest, ut alter possessor sit, dominus non sit, alter dominus quidem sit, possessor vero non sit: fieri potest, ut et possessor idem et dominus sit. Digesta. The Latin Library [online]. [cit. 03. 03. 2022]. Dostupné z: <http://www.thelatinlibrary.com/Iustinian/digest43.shtml>*

¹⁴⁴ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 123-124

S postupem času se držba vyvíjí a začíná se rozlišovat mezi držbou přirozenou a držbou právní. V případě držby přirozené neboli *possessio naturalis*, chybí vůle držitele mít věc jako vlastní. Naopak u držby právní tato vůle nechybí a držitel chce mít věc jako svou vlastní. Právní držba je označována jako *possessio civilis*. Dojde-li k úmyslu mít věc jako svou vlastní, pak se z přirozené držby stává držba právní.¹⁴⁵

Držbu lze podle římského práva nabýt uchopovacím činem označovaným jako *apprehensio*. Jedná se o uchopení věci s úmyslem držebním. *Apprehensio* je buď jednostranný nebo dvoustranný. V prvním případě se jedná o okupaci, která je již vysvětlena v podkapitole 3.2.1. U dvoustranného uchopovacího činu se jedná o institut tradice, jež je obsahem podkapitoly 3.2.2. Zde musí být vůle dosavadního držitele. Onu držbu je možné nabýt či udržet též prostřednictvím osoby jiné, například otrokem, nebo přítelem. Je-li osoba nezpůsobilá chápat a mít vůli, nemůže splnit subjektivní prvek, tudíž nemůže nabýt držbu. U nedospělců je držba možná, avšak pouze se souhlasem poručníka.¹⁴⁶

Z počátku není držba chráněna ani před násilím ani před lstí. Později se prétor vkládá do držebních sporů za situace, kdy dochází použití hrubého násilí, či násilí se zbraní. Proti odpůrci chrání držbu bezvadnou, nezískanou násilím, lstí nebo zneužitím výprosy. Dále přiznává držiteli právo bránit se svépomocí a na ochranu držby vydává držební rozkazy, tzv. interdikty.¹⁴⁷

K zániku držby dochází v případě, kdy dochází k zániku faktické moci nad věcí nebo držebního úmyslu.¹⁴⁸

---

¹⁴⁵ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 80
Srov. BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*. Praha: Academia, 1988., str.179
Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 197

¹⁴⁶ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 81-82
Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 202-208

¹⁴⁷ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 83
blíže vysvětleno v SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 198-202

¹⁴⁸ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 82
blíže vysvětleno v SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 206-208

4.2 Věcná práva k věci cizí

Posledním ze skupiny věcných práv jsou věcná práva k věci cizí, označované Římany jako *iura in re aliena*. Ty umožňují osobám odlišným od vlastníka, aby měly omezené panství nad věcí. Takové panství je pak přesně obsahově vymezeno.¹⁴⁹

Druhy věcných práv podle římského práva jsou:

1. *servitutes* neboli služebnosti
2. *superficies* neboli právo stavět na cizím pozemku
3. *emphyteusis* neboli dědiční nájem
4. zástavní práva¹⁵⁰

4.2.1 *Servitutes*

Jedná se o historicky nejstarší druh věcných práv k věci cizí a slouží k uspokojování individuální potřeby určité osoby nebo určitého pozemku. Podstatou služebnosti je skutečnost, že určitá osoba nebo vlastník pozemku má právem zaručenou možnost volně využívat cizí věci. Tedy jakékoli právo přímo či nepřímo užívat cizí věci, lze podle římského práva zřídit jako služebnost.¹⁵¹

Služebnost lze chápat jako zvláštní, obsahově přesně vymezené působení na věc, která není jeho vlastnictvím. Jde o omezené právní panství. Základním znakem služebnosti je to, že nikdo nemůže mít služebnost k vlastní věci. Druhým důležitým znakem je skutečnost, že služebnost nemůže záležet v konání. Tomu lze rozumět tak, že vlastník věci nemá žádné pozitivní právo vůči služebnosti, pouze povinnost služebnost snášet. Nesmí při výkonu svého vlastnického práva narušovat výkon služebnosti.¹⁵²

Obecně jsou služebnosti děleny na pozemkové a osobní.

Pozemková služebnost vzniká především mezi dvěma sousedícími pozemky. Jedná se o to, že jeden pozemek v podstatě slouží druhému. Ten, kdo má ve vlastnictví pozemek panující, má také omezené vlastnické právo k pozemku sousednímu. Dochází při tom

---

¹⁴⁹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 126

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 243

¹⁵⁰ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce.*, str. 126

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 243

¹⁵¹ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 190-192

¹⁵² Tamtéž

k omezení vlastnického práva souseda, tedy majitele pozemku sousedního. Tento vztah není nijak časově omezen, je tedy trvalý.¹⁵³

Osobní služebností se rozumí omezené vlastnické právo k věci, která patří osobě jiné. Tento druh služebnosti však zaniká smrtí osoby, tedy není trvalý jako v případě služebnosti pozemkové.¹⁵⁴

Příkladem pozemkových služebností jsou služebnosti venkovských pozemků nebo domovní služebnosti. Obě skupiny pak obsahují mnoho dalších podtypů.¹⁵⁵

Za osobní služebnosti se považuje podle Římanů právo poživací a právo užívací.¹⁵⁶

4.2.2 *Superficies*

Právo stavby na cizím pozemku pochází původně z dlouhodobé dědičné nájemní smlouvy. Nejprve se uzavírá mezi stavebníkem na jedné straně a státem či obcí na straně druhé. Později může dojít k uzavření i mezi soukromými osobami.¹⁵⁷

Soukromé osoby uzavírají smlouvu, jejíž předmětem je najmutí pozemku jednou osobou od osoby druhé, a to na delší dobu nebo navždy. Účelem je pak postavit na takovém pozemku budovu. Osoba, která pozemek pronajala, užívá pak stavbu výhradně a úplně. Zde se opět dostáváme k zásadě *superficies solo cedit*, tedy povrch ustupuje půdě. Vlastník pozemku je i vlastníkem stavby, a proto má *superficies* povahu věcného práva k cizí věci. Právo stavby se řídí podle římského práva celou řadou pravidel.¹⁵⁸

4.2.3 *Emphyteusis*

Český překlad tohoto pojmu je úročný pacht a pochází z východní části římské říše. Původně se užívá na císařských a obecních pozemcích a později i na pozemcích soukromých. Nejprve se jedná o dlouhodobý, ale dočasný pacht, s postupem času se přeměňuje na pacht dědičný. Smyslem je opět užívání pozemku osobou, která je odlišná od osoby majitele

---

¹⁵³ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 190-192
Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 244-245

¹⁵⁴ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 190-192
Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 244-245

¹⁵⁵ Tamtéž

¹⁵⁶ Tamtéž

¹⁵⁷ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 104

Srov. BARTOŠEK, Milan, ZPĚVÁK, Karel, ed. *Encyklopedie římského práva*, str. 304

¹⁵⁸ Tamtéž

Srov. BARTOŠEK, Milan, ZPĚVÁK, Karel, ed. *Encyklopedie římského práva*, str. 304

Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 255-256

pozemku. Podle novější úpravy má pachtýř neboli *emphyteuticaris* několik povinností, především vůči vlastníkovi pozemku. Příkladem je udržování pozemku v dobrém stavu, nebo placení úročního platu.¹⁵⁹

4.2.4 Zástava

Zástavní právo v římském právu slouží k zabezpečování pohledávek věcí. Zvláště pak k zajišťování obchodního a lichvářského kapitálu. Jedná se o jeden ze způsobů, prostřednictvím kterého dochází k zajištění závazkových pohledávek pro případ, že nedojde k řádnému splnění dluhu.¹⁶⁰

U zajišťování pohledávek státu a obcí se tak děje prostřednictvím rukojmích a pozemků. Soukromé pohledávky se zajišťují pomocí věrné ruky a ruční zástavy.¹⁶¹

Zástavní právo plní dvě funkce. Primárně jde o funkci zajišťovací a sekundárně o funkci uhrazovací.¹⁶²

Zajišťovací funkce zástavního práva plní svoji roli v situaci, kdy není pohledávka ještě splatná. Uspokojení věřitelovi pohledávky zabezpečuje zástavní právo tím, že je věcným právem k věci cizí.¹⁶³

Uhrazovací, nebo také realizační funkce slouží k tomu, aby se v případě nesplnění pohledávky věřitel uspokojil z věci, která je předmětem jeho zástavního práva. Po dohodě si může věc nechat, nebo takovou věc může prodat a pokrýt tak z výtěžku svou pohledávku.¹⁶⁴

---

¹⁵⁹ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 105
Srov. SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského II*, str. 256-257
Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 200-202

¹⁶⁰ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 105-106
Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 202-203

¹⁶¹ BALÍK, Stanislav. *Rukojet' k dějinám římského práva a jeho institucí*, str. 106
Srov. KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 202-206

¹⁶² Tamtéž

¹⁶³ KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo*, str. 203

¹⁶⁴ Tamtéž

5. Promítnutí římskoprávní úpravy věcí do platného práva ČR

Předchozí kapitoly a jejich dílčí podkapitoly se zabývají problematikou práva věcí v římském právu. Přesněji popisují konkrétní rozdělení věcí podle významných římských právníků a dále obsahují komentáře českých spisovatelů a právníků. Nechybí také srovnání právní úpravy z hlediska časového vývoje.

Smyslem této kapitoly je poskytnout obraz toho, jak se římské právo promítnulo do našeho českého platného právního řádu. Zůstalo rozdělení v současnosti stejné nebo alespoň podobné? Nebo je již římské právo pouhou historickou památkou na antickou dobu? Především na tyto otázky by měla tato kapitola poskytnout odpovědi.

Úprava věcí je na našem území řízena zákonem č. 89/2012 Sb., občanským zákoníkem, dále jen NOZ.

5.1 Všeobecná ustanovení o věcech dle NOZ, srovnání úpravy

Nový občanský zákoník definuje věc v právním smyslu jako vše, co je rozdílné od osoby a slouží k potřebě lidí.¹⁶⁵ Této definice se již dotýká podkapitola 2.2. Srovnáme-li definici podle platného práva s úpravou práva římského, lze říct že současná definice je o mnoho užší.

Následující § 490 NOZ, označuje věc určenou k obecnému užívání jako veřejný statek.¹⁶⁶ Takový pojem v římské úpravě nenalezneme. V římském právu se můžeme setkat pouze s pojmem veřejné věci. Věc veřejná je obsahem podkapitoly 2.3.2.

V § 491 NOZ je upravena problematika plodu. Podle tohoto ustanovení je plodem to, co věc poskytuje ze své přirozené povahy, jak je dáno jejím obvyklým účelovým určením a přiměřeně k němu. Nezáleží pak na tom, zda věc plody poskytuje s přičiněním člověka nebo bez něho. Dále odstavec druhý definuje, že užitky jsou to, co věc pravidelně poskytuje ze své právní povahy.¹⁶⁷ Tato úprava je taktéž odlišná ve srovnání s úpravou římskou. Chybí zde rozdělení plodů přirozených a civilních, a naopak NOZ navíc definuje užitky. I přes tuto odlišnost lze užitky připodobnit civilním plodům

Pokud je hodnota věci vyjádřitelná v penězích, označuje se jako její cena. Taková cena se pak určuje jako cena obvyklá, není-li ujednáno něco jiného anebo tak stanoveno zákonem.

---

¹⁶⁵ § 489 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

¹⁶⁶ § 490 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

¹⁶⁷ § 491 odst. 1 a 2 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

Srov. DOSTALÍK, Petr. *Texty ke studiu římského práva soukromého*. 2, str. 59

Může být stanovena i cena mimořádná, pokud má nahradit její hodnotu. To se děje z důvodu zvláštních poměrů, nebo zvláštní obliby věci. Takovou situaci vyvolají její náhodné vlastnosti.¹⁶⁸

Ústava České republiky ve svém prvním článku označuje ČR jako svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát, který je založený na úctě k právům a svobodám člověka a občana.¹⁶⁹ Není tedy možné, aby na našem území existovalo něco, jako institut otroka. NOZ tedy obecně definuje, že lidské tělo ani jeho části nemohou být věci.¹⁷⁰ Takto je úprava vymezena i v římském právu, ale týká se pouze svobodných lidí. Otroky podle římského práva může být věci v právním slova smyslu.¹⁷¹

Následující ustanovení se věnuje živým zvířatům. Ty mají zvláštní význam a hodnotu jako smysly nadaní tvorové. Živá zvířata se nepovažují za věci a ustanovení o věcech na ně lze použít obdobně jen v rozsahu, ve kterém to neodporuje jeho povaze.¹⁷² Současná úprava je tedy odlišná od úpravy římské, jelikož Římané považovali zvířata za věci. Dále je klasifikovali jako věci mancipační nebo nemancipační, v závislosti na tom, o jaká zvířata se jednalo.

Poslední paragraf všeobecných ustanovení popisuje majetek a jmění. Majetek je souhrn všeho, co patří konkrétní osobě. Jmění pak vyjadřuje jak její majetek, tak i dluhy. Jedná se o souhrn aktiv a pasiv.¹⁷³

---

¹⁶⁸ § 492 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

¹⁶⁹ Čl. 1 odst. 1 ústavního zákona č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky – znění od 01.06.2013

¹⁷⁰ § 493 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

¹⁷¹ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 97

¹⁷² § 494 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

¹⁷³ § 495 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

5.2 Rozdělení věcí podle NOZ, srovnání úpravy

Následující podkapitoly pracují s aktuálně platným rozdělením věcí podle zákona č. 89/2012 Sb., NOZ. Každé dělení je dále doplněno o komentář, který slouží k porovnání rozdělení věcí podle římského a platného práva.

5.2.1 Věci hmotné a nehmotné

Podle § 496 odst. 1, je hmotná věc ovladatelná část vnějšího světa, která má povahu samostatného předmětu.¹⁷⁴

Za nehmotné věci jsou podle druhé odstavce zmíněného paragrafu považována práva, jejichž povaha to připouští, a jiné věci bez hmotné podstaty.¹⁷⁵

Římští právníci hmotné a nehmotné věci označují jako tělesné a netělesné. Tento rozdíl je ale spíše terminologický. Samotná aktuálně platná definice je podobná úpravě antické. Římané označují za tělesné věci ty, kterých je možno se dotknout. Za netělesné věci označují naopak takové, kterých se dotknout nelze a jejich podstatou je právo.¹⁷⁶

5.2.2 Ovladatelné přírodní síly

NOZ zná také pojem ovladatelné přírodní síly.¹⁷⁷ Těmi mohou být například energie větrná, sluneční, tepelná, jaderná apod.¹⁷⁸ Pokud je ovladatelná přírodní síla předmětem obchodu, použijí se na ni přiměřeně ustanovení o věcech hmotných.¹⁷⁹

Ustanovení § 497 NOZ však lze užít pouze na takovou energii, která je ovladatelná. Příkladem neovladatelné energie je elektrická energie pocházející z blesku a taková být předmětem obchodu nemůže.¹⁸⁰

Ovladatelné přírodní síly Římané však ve svém právu neznají. Je tomu tak především proto, že nedisponují technologiemi potřebnými k jejich ovládnutí.

---

¹⁷⁴ § 496 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

¹⁷⁵ § 496 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

¹⁷⁶ GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*, str. 97-99

¹⁷⁷ § 497 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

¹⁷⁸ KREJČÍ, komentář zákona 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový)

¹⁷⁹ § 497 zákona č. 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový) - znění od 01.07.2021

¹⁸⁰ KREJČÍ, komentář zákona 89/2012 Sb. občanský zákoník (nový)

5.2.3 Movité a nemovité věci

NOZ označuje za nemovitosti především pozemky, podzemní stavby se samostatným účelovým určením a stejně tak věcná práva k nim. Dále také práva, které za nemovitosti prohlásí zákon. Pokud zákon určí, že určitá věc není součástí pozemku a nelze ji přenést z místa na místo bez porušení její podstaty, považuje se taková věc také za nemovitou.¹⁸¹

Všechny ostatní věci jsou movité a nezáleží přitom na skutečnosti, zda se jedná o věc hmotnou či nehmotnou.¹⁸²

Římané taktéž za nemovité věci považují pozemky. Věci, které jsou spojeny s půdou, jsou součástí pozemku a v důsledku zásady *Superficies solo cedit* (povrch ustupuje půdě) nejsou věci v právním slova smyslu. Tato zásada je obsahem institucí zmiňovaného právníka Gaia. V českém právu tato zásada platila do roku 1950, kdy byla následně zrušena občanským zákoníkem. Nový občanský zákoník tuto zásadu znova zavedl v § 506.¹⁸³

Úprava movitých věcí v římském právu je takřka shodná s úpravou aktuálně platnou. Rozdílem jsou však otroci a zvířata. Zvířata nejsou podle NOZ věcmi a otrok v našem platném právu neexistuje. Tuto problematiku již rozebírá podkapitola 5.1.¹⁸⁴

5.2.4 Zastupitelná věc

Zastupitelnou věcí je taková movitá věc, kterou lze nahradit jinou věcí téhož druhu. V ostatních případech se jedná o věci nezastupitelné. Dojde-li na pochybnosti, zda se jedná o zastupitelnou věc, posoudí se případ podle zvyklostí.¹⁸⁵

Věci zastupitelné existují i v římském právu a toto rozdělení je obdobné.

---

¹⁸¹ § 498 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (nový) – znění od 01.07.2021

¹⁸² Tamtéž

¹⁸³ Superficies solo cedit. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA), dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Superficies_solo_cedit

¹⁸⁴ SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*, str. 100

¹⁸⁵ § 499 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (nový) – znění od 01.07.2021

5.2.5 Zužitelná věc

Zužitelnou věcí se rozumí taková movitá věc, jejíž běžné používání spočívá v jejím spotřebování, zpracování nebo zcizení. Dále i takové movité věci, které náležejí ke skladu nebo k jinému souboru, spočívá-li jejich běžné užití v tom, že jsou prodávány jednotlivě. Ostatní věci se považují jako nezužitelné.¹⁸⁶

Římská úprava toto rozdělení nezná, ale pracuje s rozdělením věcí na věci spotřebitelné, nespotřebitelné a opotřebitelné. I zde je určitá podobnost s aktuálně platnou úpravou, avšak rozdělení je podrobnější. Této problematice se věnuje podrobně část podkapitoly 2.6.

5.2.6 Hromadná věc

Hromadnou věcí je podle NOZ soubor jednotlivých věcí, náležející téže osobě. Nese společné označení a pokládá se za jednotný celek, tedy tvoří hromadnou věc.¹⁸⁷ Tento pojem je znám již v římském právu, ale jeho úprava je poněkud složitější.

5.2.7 Další pojmy zcela nové oproti římské úpravě

NOZ dále v rozdělení věcí, konkrétně v § 502 - § 504 upravuje následující pojmy. Prvním je obchodní závod, dále pobočka, a nakonec obchodní tajemství.¹⁸⁸ Zmíněné pojmy nejsou součástí rozdělení věcí podle římského práva a vyplývají z modernější úpravy a zvyklostí současného obchodního práva.

5.3 Součást věci podle NOZ, srovnání úpravy

Platná právní úprava uvádí, že součástí věci vše, co k věci náleží podle její povahy a co nemůže být od věci odděleno bez jejího znehodnocení. V případě pozemku je jeho součástí prostor nad povrchem i pod povrchem, dále stavby zřízené na pozemku a jiná zařízení. Výjimku tvoří stavby a jiná zařízení zřízená dočasně. Součástí pozemku je také vše, co je zapuštěno v pozemku nebo upevněno ve zdech. Pokud podzemní stavba není nemovitou věcí, jedná se o součást pozemku, i když zasahuje pod jiný pozemek. Za součást pozemku je také považováno rostlinstvo vzešlé na pozemku.¹⁸⁹

---

¹⁸⁶ § 500 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (nový) – znění od 01.07.2021

¹⁸⁷ § 501 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (nový) – znění od 01.07.2021

¹⁸⁸ § 502-504 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (nový) – znění od 01.07.2021

¹⁸⁹ §505-508 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (nový) – znění od 01.07.2021
Srov. DOSTALÍK, Petr. *Texty ke studiu římského práva soukromého*. 2, str. 59

Pojem součást věci je používán i římskými právníky a označuje relativně samotné věci, které však sdílí osud tzv. věci hlavní. K hlavní věci jsou její součásti připojeny a nemohou být samostatnou věcí. Věci hlavní, vedlejší a součást věci jsou zmíněny v podkapitole 2.6.

5.4 Příslušenství věci podle NOZ

Posledním důležitým pojmem v aktuální právní úpravě je příslušenství věci. Tento pojem je taktéž znám již v římském právu. NOZ definuje příslušenství věci jako vedlejší věci vlastníka u věci hlavní. Tedy za předpokladu, že je účelem vedlejší věci, aby se takové věci užívalo trvalo společně s hlavní věcí v rámci jejich hospodářského určení. Dojde-li na přechodné odloučení vedlejší věci od věci hlavní, nepřestává být příslušenstvím. Právní jednání a práva i povinnosti týkající se hlavní věci, se týkají i jejího příslušenství. V případě pochybností o tom, zda je věc příslušenstvím či nikoli, se případ posoudí podle zvyklostí.¹⁹⁰

U stavby, která je součástí pozemku, jsou vedlejší věci u vlastníka stavby příslušenstvím. Avšak pouze za předpokladu, že je jejich účelem, aby se jich se stavbou nebo pozemkem v rámci jejich hospodářského účelu trvale užívalo.¹⁹¹

U pohledávky jsou jejím příslušenstvím úroky, úroky z prodlení a náklady spojené s jejím uplatněním¹⁹²

V tomto případě je úprava podle NOZ velmi obdobná s úpravou římských právníků. I v římském právu se setkáváme s rozdělením věci na věci hlavní, vedlejší a jejich příslušenství.

Následující ustanovení IV. hlavy se věnuje problematice cenných papírů a dalším náležitostem s nimi spojených. To už však není důležité z hlediska porovnání úpravy rozdělení věcí, a proto se tím tato podkapitola dál nezabývá.

---

¹⁹⁰ §510-511 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (nový) – znění od 01.07.2021
Srov. DOSTALÍK, Petr. *Texty ke studiu římského práva soukromého*. 2, str. 61

¹⁹¹ §512 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (nový) – znění od 01.07.2021
Srov. DOSTALÍK, Petr. *Texty ke studiu římského práva soukromého*. 2, str. 61

¹⁹² §513 zákona č.89/2012 Sb., občanský zákoník (nový) – znění od 01.07.2021
Srov. DOSTALÍK, Petr. *Texty ke studiu římského práva soukromého*. 2, str. 61

Závěr

Římské právo je inspirací právních systémů už od nepaměti. Jeho přínos pro moderní právo je značný a lze ho považovat za jeho trvalou součást. I ve 21. století se stále s římským právem pracuje hojně, a to nejen z hlediska právních historiků. Mnohé právnické fakulty vyučují římské právo, protože se jedná o výbornou pomůcku při studiích právních dějin a také pomáhá s utvářením právního myšlení. Společnost se však rychle vyvíjí a žádný systém nedokáže pružně reagovat na všechny společenské situace beze změn. Velmi důležitý je i historický kontext starověkého Říma, který souvisí s jeho státním aparátem. Jednotlivá období jsou typická specifickými orgány a rozdělením vládnoucí moci mezi ně. Nejčastěji se dějiny antického Říma dělí na dobu královskou, období republiky a dobu císařskou.

Právo věcí je jedním z odvětví římského soukromého práva, které má spolehlivě zachované prameny již od 2. století našeho letopočtu. Nenalezneme v něm příliš mnoho definic, za to můžeme být překvapeni přesností a výstižností jednotlivých pojednání. Obecný pojem věci je vysvětlen velmi výstižně a konkrétně, avšak ani zde se nesečkáme s přesnou definicí. V právu věcí se setkáme s nemalým množstvím zajímavých pojmů a rozdělení věcí podle jejich praktické právní stránky. Za nejvýznamnější kodifikátory římského práva pojednávajícího o právu věcí lze bezesporu označit právníka Gaia a císaře Iustiniana. O Gaiovi toho nevíme mnoho, ale pravděpodobně se jednalo o řadového právníka, který se však proslavil sepsáním velkého množství klasického římského práva. Císař Iustinianus o několik století později znovu sepsal učebnici římského práva, ve které mimo jiné vycházel i z Gaiova díla. Srovnání těchto úprav je mimo jiné součástí kapitoly pojednávající o právu věcí.

Do práva věcí v římském právu lze řadit mimo jejich rozdělení také věcná práva. Těch je opět několik. Za nejdůležitější z věcných práv je možno označit vlastnictví. To pak lze dále dělit podle jeho druhu. Dalšími věcnými právy jsou držba a věcná práva k věci cizí. Se zmíněnými pojmy věcných práv taktéž pracuje moderní a aktuálně platná právní úprava.

Závěrečná kapitola práce pojednává o aktuálně platné právní úpravě věcí na území české republiky. Ta se řídí zákonem č. 89/2012 Sb., novým občanským zákoníkem. Odpovídá na otázky, zda se římskoprávní nauka promítla do platné úpravy. Některé pojmy zůstávají takřka nedotčené i dnes, jiné naopak úplně zanikly. V moderní úpravě však nalezneme i pojmy zcela nové. Souvisí to samozřejmě s vývojem společnosti, rozmachem technologií a velkou řadou dalších aspektů. Dnešní právní systém je ale podstatně odlišný a založený na přesných a doslovných definicích.

Je tedy opravdu římské právo základním kamenem moderního kontinentálního práva? Přesnou odpověď na tuto otázku nelze jednoznačně poskytnout. S jistotou však můžeme konstatovat, že se římské právo stalo inspirací mnohých právních systémů a některé právní principy pocházející z tohoto období se užívají dodnes. Co se práva věcí týče, i zde je nalezneme velké množství podobných úprav či pojmů. Za zmínku stojí například zásada *superficies solo cedit*, která byla vrácena do platné právní úpravy s vyhlášením nového občanského zákoníku.

Například JUDr. Petr Dostalík, Ph. D., uvádí, že je římské právo jedním z inspiračních zdrojů NOZ, především skrze rakouský občanský zákoník. Ten reflektuje římské právo ve velké míře. Lze tedy říct, že je římské právo trvalou součástí českého práva.

Zpracování tohoto tématu není zcela snadné, především z důvodu pochopení provázanosti klasických a pozdějších úprav a utřídění jednotlivých součástí podle jejich důležitosti. Obsahem práce je do značné míry autorův subjektivní pohled na římské právo jako celek, historický kontext antického Říma, ale především pak snaha o objektivní rozbor práva věcí v římském právu a následné porovnání těchto práv, s platnou právní úpravou na našem území. Dále částečné postihnutí problematiky věcných práv. Zde se již nejedná o rozbor podrobný, jelikož by rozsah práce neodpovídal předepsaným požadavkům. Tato bakalářská práce by mohla být rozšířena o detailnější zpracování věcných práv, jejich porovnání s úpravami platnými v ČR, a to i z hlediska historického vývoje. Rozsahem by pak odpovídala diplomové práci.

Summary

Roman law has been inspiration of law systems from time immemorial. Even in the 21st century, Roman law is widely used. For example, on law universities, schools, or scientific institutes. However, society is evolving rapidly and no system can respond flexibly without changes. The historical context of ancient Rome is also very important. It deals with the evolution of the Roman nation and his state apparatus.

The law of things in Roman law is comprehensive chapter of private law. There are not too many definitions in it, but we can be surprised by the conciseness and accuracy in this topic. Division of things is crucial issue. Lawyer Gaius and emperor Iustinianus are the most important codifiers dealing about the law of things. Rights in rem are another related term. They contain for example ownership or tenure. These terms are included in Roman law and valid Czech law.

Roman law is reflected to modern continental system of law. Currently valid civil code in Czech Republic, deals with law of things from paragraph 489 to paragraph 544. We can find a lot of similar terms in this adjustment. For example, principle *superficies solo cedit* has been returned to valid Czech law with new civil code. Roman law has become inspiration for many pieces of legislation. So, it can be said, that Roman law created preconditions for modern law. JUDr. Petr Dostálík, Ph.D, comments this issue in his book and takes same view. In summary, Roman law is not only an important historical relic, but it is also part of today's legal culture.

Seznam literatury a použitých zdrojů

Primární tištěná literatura:

BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny evropských zemí a USA: (stručný nástin)*. 4., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Právnícké učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-273-8.

BALÍK, Stanislav. *Rukojeť k dějinám římského práva a jeho institucí*. Dobrá Voda: Aleš Čeněk, 2002. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86473-18-x.

BARTOŠEK, Milan, ZPĚVÁK, Karel, ed. *Encyklopedie římského práva*. Ilustroval Jan JAVORSKÝ. Praha: Panorama, 1981. Pyramida (Panorama).

BARTOŠEK, Milan. *Dějiny římského práva: ve třech fázích jeho vývoje*. Praha: Academia, 1988.

DAJCZAK, Wojciech, Tomasz GIARO a Franciszek LONGCHAMPS DE BÉRIER. *Právo římské: základy soukromého práva*. 1. vyd. Olomouc: Iuridicum Olomoucense, 2013, ISBN 978-80-87382-41-7

DOSTALÍK, Petr. *Texty ke studiu římského práva soukromého*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. Dokumenty (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-625-5.

GAIUS. *Učebnice práva ve čtyřech knihách*. Přeložil Jaromír KINCL. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007. ISBN 978-80-7380-054-3.

HEYROVSKÝ, Leopold. *Dějiny a systém soukromého práva římského*. 4., opr. vyd. Praha: J. Otto, 1910.

HRDINA, Antonín Ignác; DOSTALÍK, Petr. *Přehled římského práva soukromého ke státní souborné zkoušce*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 138 s. ISBN 978-80-7380-235-6

KINCL, Jaromír, Michal SKŘEJPEK a Valentin URFUS. *Římské právo. Dot. 2. dopl. a přeprac. vyd.* (C.H. Beck dot. 1. vyd.). Praha: C.H. Beck, 1997. Beckovy právnícké učebnice, ISBN 80-717-9031-1

KRÜGER, Paul, ed. *Justiniánské Institute: Iustiniani Institutiones*. Přeložil Peter BLAHO, přeložil Michal SKŘEJPEK. V Praze: Karolinum, 2010. Fontes iuris romani. ISBN 978-80-246-1749-7.

SKŘEJPEK, Michal. *Římské soukromé právo: systém a instituce*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-334-6.

SOMMER, Otakar, SPÁČIL, Jiří, ed. *Učebnice soukromého práva římského*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Klasická právnická díla (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-616-5.

VARCL, Ladislav. *Dějiny římského státu a práva*. Praha, 1953.

Zákony ČR – dostupné z online zdrojů:

ČESKO. Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 6. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-1>

ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010-2022 [cit. 3. 3. 2022]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-8>

Internetové zdroje:

Digesta. The Latin Library [online]. [cit. 03. 03. 2022]. Dostupné z: <http://www.thelatinlibrary.com/Iustinian.html>

IUSTINIAN, Caesar Flavius, J.B. MOYLE a David WIDGER, SUERTIEG, Howard, ed. *The Institutes of Iustinian* [online]. EBook #5983. Oxford: Oxford College, 2009 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: <https://www.gutenberg.org/files/5983/5983>

KREJČÍ, Pavla, Komentář zákona 89/2012 Sb., občanský zákoník, § 497. *Du.cz* [online]. Praha: Dashöfer Holding, 2016, 1.2.2016 [cit. 2022-03-06]. Dostupné z: <https://www.du.cz/33/komentar-zakona-89-2012-sb-obcansky-zakonik-497>

Superficies solo cedit. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2021 [cit. 2022-03-07]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Superficies_solo_cedit

Seznam použitých zkratk a vysvětlivky

aj. – a jiné

atp. – a tak podobně

č. – číslo

NOZ – nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.)

př. n. l. – před naším letopočtem; n.l. – našeho letopočtu

př./např. – příklad/ například

Sb. – sbírka (zákonů)

srov. (především poznámky pod čarou) – srovnání (porovnání knižních nebo jiných zdrojů)